

Småspråk och andra små ämnen i högskolan

Redovisning av ett regeringsuppdrag

Småspråk och andra små ämnen i högskolan

Redovisning av ett regeringsuppdrag

Utgiven av Universitetskanslersämbetet 2026

Rapportnummer: 2026:11

Författare: Lotten Glans, Tobias Osvald och Jeanette Reinbrand

Diarienummer: 111-00052-25

Universitetskanslersämbetet • Kabyssgatan 4D • 120 30 Stockholm

tfn 08-563 085 00 • e-post registrator@uka.se • www.uka.se

Innehåll

Sammanfattning	4
Inledning	6
Tolkning av uppdraget.....	6
Uppdragets genomförande.....	7
Rapportens disposition.....	10
Tidigare undersökningar om små ämnen	11
Återkommande problembilder och förslag i tidigare undersökningar.....	13
Statlig styrning och resurstilldelning	15
Lärosätenas särskilda åtaganden med fokus på utbildning.....	15
Ersättningsbelopp och kursklassificering.....	15
Omfattning av utbildning i språk vid lärosätena	20
Vikten av flerspråkighet.....	20
Helårsstudenter på lärosätena i språkvetenskapliga ämnen.....	21
Moderna språks utveckling av småspråksproblematik	26
Små ämnen vid lärosätena.....	29
Småämnesproblematik och småspråksproblematik	29
Lärosätenas interna ekonomiska hantering av små ämnen	32
Utbildning i små ämnen och småspråk	36
En nationell språkstrategi	42
Lärosätenas hantering av småämnesproblematik.....	43
Hinder för samarbeten.....	47
Avslutande diskussion.....	50
Småämnes- och småspråksproblematik	50
Förslag på åtgärder riktade mot språk	51
UKÄ:s förslag	58
Referenser	59
Bilaga A: Genomgång av tidigare utredningar	65
Bilaga B: Lärosätenas särskilda åtaganden	71
Bilaga C: Förändring över tid för utbildning inom småspråk.....	74

Sammanfattning

I den här rapporten redovisas resultaten från regeringens uppdrag till Universitetskanslersämbetet (UKÄ) att kartlägga och analysera lärosätens organisatoriska och ekonomiska förutsättningar för att bedriva utbildning i små ämnen, särskilt småspråk, ur ett kvalitetsperspektiv. I uppdraget ingick även att vid behov föreslå åtgärder som främjar kvaliteten.

Utgångspunkten för kartläggningen och analysen har varit begreppen småämnesproblematik och småspråksproblematik. Problematik uppstår i ämnen som har relativt få studenter, antingen på en utbildningsnivå eller på flera utbildningsnivåer, och därigenom har svårt att bära sig ekonomiskt.

Småämnesproblematik och småspråksproblematik har många gemensamma drag. Samtidigt visar analysen att småspråksproblematiken är speciell genom kombinationen av att kurserna i språk har en låg ersättningsnivå nationellt och i lärosätens interna system, få studenter på avancerad nivå och att lärarna sällan har vetenskaplig kompetens att undervisa i andra språk. Dessutom kräver undervisningen ett stort mått av färdighetsträning, vilket begränsar möjligheterna att undervisa i stora grupper.

Lärosätena hanterar småämnesproblematiken i stor utsträckning genom ekonomiska och organisatoriska lösningar. Samarbeten inom lärosätena och mellan lärosätena är den vanligaste åtgärden. Vidare kan organisationsförändringar gynna små ämnen. Det nationella resurstilldelningssystemet får stort genomslag ända ner till institutionsnivå. Lärosätena gör i flera fall ekonomiska förstärkningar, men den ekonomiska situationen är fortfarande utmanande, i synnerhet i språkämnen. Det krävs aktiva stödjande och strategiska insatser från lärosätet centralt för att bibehålla små ämnen.

I kartläggningen framgår även att många små ämnen bedrivs som fristående kurser och på distans, utifrån noggranna strategiska överväganden från lärosätena.

I analysen identifieras möjliga hinder för att lösa småämnesproblematiken, men det framgår också att lärosätena är medvetna om dessa hinder och gör insatser. Aktiva och långsiktiga insatser på flera nivåer är nödvändiga för att hindren ska hanteras på ett meningsfullt sätt. Analysen visar att för att ett ämne ska överleva trots småämnesproblematik är en central faktor att lärosätena möjliggör utbildning på forskarnivå samt en levande forskningsmiljö.

Kartläggningen visar att en del språk bara finns på ett eller ett fåtal lärosäten samt att många språk har ytterst få helårsstudenter på avancerad nivå. De moderna språken, som innefattar franska, spanska och tyska, har i jämförelse med tidigare utredningar generellt utvecklat en småspråksproblematik.

Det framgår tydligt att småspråken är en speciell grupp bland små ämnen och de fortsatt behöver hanteras i en särskild ordning. De åtgärder som UKÄ föreslår inom ramen för uppdraget är därför sådana som riktar sig mot språk.

UKÄ föreslår som en kvalitetsfrämjande åtgärd att lärosätena får möjlighet att avräkna språk med småspråksproblematik mot övrigt utbildningsområde. Vidare föreslås att det sker inom befintligt takbelopp.

För att åtgärden ska få så stor kvalitetshöjande effekt som möjligt måste lärosätena utnyttja sina möjligheter till omfördelning av ekonomiska resurser. Lärosätena behöver vidare stärka sina samarbeten på samtliga nivåer. Satsningar på utbildning på forskarnivå och forskningsmiljöer är faktorer som stärker effekterna av åtgärder och gör dem långsiktigt stabila.

Inledning

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har fått i uppdrag av regeringen att kartlägga och analysera lärosätenas organisatoriska och ekonomiska förutsättningar för att bedriva utbildning i små ämnen, särskilt småspråk, ur ett kvalitetsperspektiv. Myndigheten ska vid behov föreslå åtgärder som främjar kvaliteten. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2026 till Regeringskansliet. Den här rapporten är UKÄ:s redovisning av uppdraget.

Tolkning av uppdraget

Uppdraget har fokus på kartläggning och analys, vilket ska göras ur ett kvalitetsperspektiv. Det innebär inte att UKÄ ska utvärdera utbildningens kvalitet i dessa ämnen, utan undersöka förutsättningarna för att bedriva utbildning med hög kvalitet i små ämnen. Lärosätenas¹ syn på hur man löser kvalitetsfrågorna har varit central för genomförandet av uppdraget.

Begreppen små ämnen och småspråk

I uppdraget ingår begreppen ”små ämnen” och ”småspråk”. För att genomföra vår kartläggning och analys har vi behövt ta ställning till hur dessa begrepp ska tolkas inom ramen för uppdraget. I vår undersökning innebär små/litet att ett ämne är litet i den lokala kontexten på ett lärosäte. Ett språk kan ha en liten utbildningsmiljö på ett svenskt lärosäte men ändå vara ett världsspråk.

Vi har valt att inte formulera en definition av ”småspråk” eller ”små ämnen” i termer av exempelvis antal lärare som upprätthåller undervisningen eller i termer av helårsstudenter och helårsprestationer. Med en sådan definition skulle det uppstå begränsningar. I merparten av tidigare undersökningar gällande små ämnen framgår också att det finns problem med att hitta bra och generellt gällande definitioner som är hållbara över tid.²

De allra flesta av de lärosäten som ingår i vår kartläggning har ingen definition av små ämnen eller småspråk, även de som tidigare haft sådana.

¹ Genomgående i rapporten använder vi begreppet ”lärosäten” vilket innefattar både universitet och högskolor.

² *Lokalisering av de humanistiska ämnena* (UHÄ 1981), s.12, *Kartläggning och förslag till åtgärder för s.k. småämnena* (HSFR 1998), s. 8–9, *Att vara eller inte vara?* (HSV 2003), s. 34, *Utvecklingsprojekt angående språkutbildningar i främmande språk* (Granfeldt 2025), s. 11.

Att utgå från en skarp definition skulle kunna begränsa vår informationsinhämtning från lärosätena genom att ämnen av intresse för kartläggningen och analysen inte skulle fångas in. För att ge en rättvisande bild av de ekonomiska och organisatoriska förutsättningarna behövs ett annat angreppssätt.

Vi har valt att använda oss av begreppen småämnesproblematik eller småspråksproblematik.³ När en kurs har för få studenter för att ekonomiska bära sig uppstår en småkursproblematik som måste lösas. När det handlar om flera kurser, och ibland hela nivåer (grundnivå, avancerad nivå och/eller forskarnivå) uppstår småämnesproblematik eller småspråksproblematik. Dessa skiljer sig åt i vissa avseenden vilket vi beskriver och analyserar i den här rapporten.

I rapporten används ändå begreppen ”små ämnen” och ”småspråk” för enkelhetens skull. Vi avser då ämnen/språk som har småämnesproblematik respektive småspråksproblematik.

Avgränsningar i kartläggning och analys

Vi har begränsat vår kartläggning till utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Utgångspunkten är att humanistiska ämnen, och i synnerhet språk, är i fokus men små ämnen finns också inom andra ämnesområden. Vi har valt att inhämta information om små ämnen inom humaniora, samhällsvetenskap och naturvetenskap/teknik.

Vi har valt att inte inkludera konstnärliga ämnen och utbildningar i kartläggningen, trots att dessa i huvudsak bedrivs med små studentgrupper. Valet motiveras av att de konstnärliga ämnenas finansiering utgår från att ämnenas karaktär gör att undervisningen måste bedrivs med små studentvolymmer. Det kan också noteras att inte heller jämförbara tidigare utredningar av små ämnen behandlar konstnärliga ämnen.

Enligt uppdraget kan UKÄ vid behov lämna förslag till regeringen om åtgärder för att främja kvaliteten. Vi har utgått från att förslagen ska vara kostnadsneutrala för staten.

Uppdragets genomförande

En central del i kartläggningen har varit att undersöka hur lärosätena ser på problematiken och situationen för små ämnen generellt. Vi har undersökt vilka problem och svårigheter som finns och hur lärosätena hanterar dem idag, ekonomiskt och organisatoriskt. Det har varit avgörande att låta lärosätena själva redogöra för hur de hanterar och eventuellt definierar små ämnen och småspråk. Lärosätenas hantering påverkar hur de har

³ Båda dessa begrepp har i varierande grad förekommit i flertalet tidigare undersökningar. Se särskilt *Kartläggning och förslag till åtgärder för s.k. småämnen* (HSFR 1998), s. 1 samt 9 och *Att vara eller inte vara?* (HSV 2003), s. 5 samt 37–38.

valt att organisera sin verksamhet och utnyttja sina ekonomiska resurser för att de ska leva upp till högskolelagens (1992:1434) och högskoleförordningens (1993:100) krav och mål om hög kvalitet i utbildningen. Det ger i sin tur förståelse för hur lärosätena löser centrala kvalitetsfrågor som ändamålsenlig lärarförsörjning, effektiv resursanvändning och undervisningens forskningsanknytning.

Inhämtning av data

För att kartlägga lärosätenas utbildningsutbud och utbildningsvolym har vi använt UKÄ:s statistik om utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Uppgifterna har kompletterats med en beställning av registerdata från SCB med information om lärosätenas klassificering av kurser till olika utbildningsområden. Uppgifter om gymnasieelevers språkstudier har hämtats från Skolverket.

Vi har fört dialog med Riksbankens Jubileumsfonds projekt LEXIS (Language Excellence Infrastructure Sweden), ett projekt som syftar till att säkra att Sverige har språkforskning av högsta internationella kvalitet. Genom LEXIS insamlade material från berörda lärosäten har vi fått god insyn i det aktuella läget med lärarresurser och pågående forskarutbildning ute på lärosätena och besparat lärosätena upprepade frågeställningar.⁴

Informationsinhämtning från lärosätena

Vår informationsinhämtning från lärosäten har i huvudsak skett genom hearingar och gruppintervjuer. Utifrån erfarenheterna av tidigare regeringsuppdrag om administrativ börda, samt en analys av enkäter från tidigare utredningar på området, drog vi slutsatsen att dialog och samtal var det mest ändamålsenliga sättet att inhämta information.

I tabell 1 framgår vilka hearingar och gruppintervjuer som genomförts. Det har varit nödvändigt att begränsa antalet lärosäten. Urvalet av lärosäten baseras främst på lärosätenas utbildningsutbud i språkvetenskapliga ämnen, vilket har identifierats med hjälp av registerdata om utbildning på grundnivå och avancerad nivå.

⁴ LEXIS – Infrastruktur för språkforskning i Sverige (RJ 2025), s. 14–17.

Tabell 1. Hearingar och gruppintervjuer med lärosäten.

Form	Tidpunkt	Lärosäten	Fokus
Digitala hearingar	Maj 2025	Göteborgs universitet, Lunds universitet, Stockholms universitet, Umeå universitet och Uppsala universitet	Småspråk, andra små ämnen inom humaniora
Digitala hearingar	Juni 2025	Högskolan Dalarna, Högskolan i Halmstad, Karlstads universitet, Kungl. Tekniska högskolan, Linköpings universitet, Linnéuniversitetet, Luleå tekniska universitet, Mittuniversitetet, Södertörns högskola och Örebro universitet ⁵	Småspråk och små ämnen
Gruppvintervjuer på lärosätena	September och oktober 2025	Göteborgs universitet, Lunds universitet, Stockholms universitet, Umeå universitet och Uppsala universitet	Små ämnen inom olika vetenskapsområden
Digitala gruppintervjuer	November 2025	Högskolan Dalarna, Linköpings universitet, Linnéuniversitetet och Södertörns högskola	Små ämnen inom olika vetenskapsområden

Syftet med hearingarna var att hämta in uppgifter om lärosätenas organisatoriska och ekonomiska förutsättningar för att bedriva utbildning i småspråk, och samtidigt få med uppgifter om hur de hanterar utbildning i andra små ämnen. I inbjudan till hearingarna efterfrågade vi att lärosätena skulle skicka representanter med funktioner som exempelvis dekaner, prefekter, planeringschefer, kanslichefer och utbildningsledare.

För att få en fördjupad insikt kring utmaningar och möjligheter för små ämnen genomförde vi gruppintervjuer på de fem universitet som bedriver utbildning i ett stort antal småspråk, har en stor bredd i sitt utbildningsutbud och har ingått i tidigare utredningar. Representanter från universitetsledning samt från humanistisk och samhällsvetenskaplig fakultet respektive naturvetenskaplig (och i några fall teknisk) fakultet deltog. Inför intervjuerna fick lärosätena information om generella frågeområden och skickade på önskemål av oss in en redogörelse för eventuella ekonomiska omfördelningsmodeller inom organisationen av relevans för berörda ämnen.

För att så väl som möjligt svara upp mot regeringsuppdragets bredd genomförde vi uppföljande digitala intervjuer, med fokus på små ämnen, med ett urval av lärosäten som har, eller i närtid har haft, undervisning inom flera småspråk och övriga små ämnen. Även här efterfrågade vi representanter från humanistisk och samhällsvetenskaplig fakultet samt

⁵ Malmö universitet tillfrågades, men valde att avstå från att delta.

naturvetenskaplig/teknisk fakultet. Lärosätena fick information i förväg om några specifika frågeställningar.

Utöver direkt informationsinhämtning från lärosätena har vi haft dialog med SUHF:s (Sveriges universitets- och högskoleförbund) övergripande utredning om möjligheter och hinder för samarbete mellan lärosäten.⁶ Vi har även träffat ansvariga för forskningsprojektet ”Humaniora under omställning”.⁷

Rapportens disposition

Rapporten är indelad i fem kapitel, utöver inledning och referenser.

I det första kapitlet finns en genomgång av ett urval tidigare undersökningar om små ämnen och i synnerhet småspråk samt en sammanfattning av återkommande drag i undersökningarna. Det andra kapitlet handlar om den statliga styrningen och statens resurstilldelning till lärosätena, med fokus på det som är av relevans för uppdraget. Det tredje kapitlet innehåller en kartläggning av utbildning av språk vid lärosätena samt viss information om moderna språk i gymnasieskolan. I det fjärde kapitlet återfinns en mer detaljerad beskrivning och analys av situationen för små ämnen vid lärosätena, främst baserad på underlaget från lärosätena. Det femte och avslutande kapitlet innehåller beskrivningar av förslag på åtgärder riktade mot språk, och UKÄ:s slutliga förslag.

Till rapporten hör även tre bilagor. I den första bilagan finns en genomgång av tidigare rapporter från 1970-talet och framåt. I den andra bilagan sammanfattar vi lärosätenas särskilda åtaganden med relevans för uppdraget. Den tredje bilagan innehåller data som tydliggör hur utbudet av utbildning i småspråk har förändrats.

⁶ Direktiv till utredningen om ökat samarbete (SUHF 2024).

⁷ ”Humaniora under omställning: Humanistisk kunskap inför framtiden” finansieras av Riksbankens Jubileumsfond och leds av professor Linus Salö, Stockholms universitet.

Tidigare undersökningar om små ämnen

Sedan början av 1970-talet har små ämnen och deras situation på nationell nivå belysts med regelbundenhet, företrädesvis av föregångare till UKÄ men även av exempelvis Utbildningsdepartementet, forskningsråd och SUHF. I det här kapitlet presenterar vi översiktligt några tidigare undersökningar och vilka generella slutsatser man kan dra från dem. Högskolelandskapet har förändrats radikalt under de senaste 50 åren. Det innebär att många äldre undersökningar av läget för små ämnen och småspråk är av begränsad nytta för jämförelser med idag. Övergripande mönster kan trots detta vara klargörande för att förstå beslut, eller frånvaron av beslut, som har lett fram till dagens situation. En utförligare genomgång av tidigare undersökningar finns i Bilaga A.

Generellt kan det konstateras att undersökningar är en produkt av sin tid och den då rådande synen på styrning av högre utbildning. I undersökningarna från 1970-talet och 1980-talet är förslagen ofta starkt präglade av centralstyrning. Senare på 1990-talet och framför allt efter 2000 betonas istället mer frivilliga överenskommelser och arbetsdelning mellan lärosäten.

Nationellt ansvar för små ämnen under 2000-talet

Utbildningsdepartementet bad år 2000 universitet och högskolor att inkomma med information om befintlig, planerad och hotad grundutbildning inom småämnena vid humanistiska-samhällsvetenskapliga ämnesområden, samt även önskemål om särskilda åtaganden gällande grundutbildning och förslag kring potentiella samarbeten. Befintliga särskilda åtaganden för små ämnen reviderades och utvecklades till den generella omfattning som idag återfinns i lärosätenas regleringsbrev.⁸

Ungefär samtidigt tilldelades Vetenskapsrådet ett nationellt ansvar för småämnena.⁹ Det ansvaret utmynnade framför allt i att ämnesrådet för humaniora-samhällsvetenskap under perioden 2002–2004 utdelade ett

⁸ Förfrågan om redogörelser för grundutbildningsverksamhet inom s.k. småämnena, (Utbildningsdepartementet 2000). Särskilda åtaganden av detta slag föregicks av den mer detaljerade styrningen av ämnesfördelningen på lärosäten fram till högskolereformen 1977. I samband med reformen avskaffades den så kallade ”krysslistan”, men efter några år rekommenderade en utredning från Universitets- och högskoleämbetet att en sådan skulle återinföras med fokus endast på små ämnen: *Lokalisering av de humanistiska ämnena* (UHÅ 1981), s. 22–23 samt bilaga 8.

⁹ Det gjordes genom regeringens proposition *Forskning och förnyelse* (prop. 2000/01:3).

tidsbegränsat omstrukturerings- och startbidrag till småspråksmiljöer vid Göteborgs universitet, Lunds universitet, Stockholms universitet, Umeå universitet och Uppsala universitet. Vid våra intervjuer med berörda lärosäten har det framgått tydligt att satsningen hade långsiktiga och positiva effekter, inte minst när universiteten aktivt tog över ansvaret för att upprätthålla de nyskapade forsknings- och undervisningsmiljöerna i samband med att stödet upphörde. Ett annat uttryck för detta nationella ansvar var en utredning av möjligheterna till samverkan och arbetsfördelning inom språkämnen mellan lärosäten i regionen Stockholm-Uppsala.¹⁰

Högskoleverket utredde småspråk 2003

Under 2002 fick Högskoleverket ett regeringsuppdrag att genomföra en nationell översyn av språkämnen vid högskolan, vilket utmynnade i rapporten *Att vara eller inte vara? Frågan om småspråkens framtid i den svenska högskolan – ett regeringsuppdrag* från 2003. Uppdraget till Högskoleverket fokuserade endast på småspråk och hade en annan omfattning än det regeringsuppdrag som ligger till grund för den här rapporten. Högskoleverkets rapport utgör det exempel som ligger närmast i tid på en undersökning som skett på initiativ av regeringen och genomförts av en statlig myndighet. Undersökningen omfattade endast Göteborgs universitet, Lunds universitet, Stockholms universitet, Umeå universitet och Uppsala universitet. Sammanfattningsvis landade Högskoleverket i att i princip samtliga språk utom svenska/nordiska språk, engelska och de så kallade skolspråken franska, tyska och spanska utgjorde ämnen som inte klarade att bära sina egna kostnader och därmed var att betrakta som småspråk. De undersökta lärosätena gav samtliga särskilt stöd till småspråk vid sidan om det nationella resurstilldelningssystemets principer, men trots detta beskrevs småspråkens situation ändå som ”kärvt” och stöden som ”livsuppehållande åtgärder” snarare än något långsiktigt.¹¹ För att värna småspråken föreslog Högskoleverket en riktad tillförsel av resurser vid ansökan om utökade särskilda åtaganden för specifika språkämnen.

Högskoleverket genomförde parallellt med detta uppdrag, från 2002 fram till 2006, kvalitetsutvärderingar av språkrelaterade utbildningar varibland många småspråk ingick.¹² Utvärderingarna ökade kunskapsläget kring småspråken och pekade bland annat ut frågor kring kritisk massa, resursbrist och långsiktig lärarförsörjning som hinder för hög kvalitet i utbildning.

¹⁰ *Om småspråken vid lärosätena i Stockholm-Uppsala-regionen* (Vetenskapsrådet 2005).

¹¹ *Att vara eller inte vara?* (HSV 2003), s. 5–7.

¹² Se denna rapportens referenslista, Högskoleverket 2002–2011, för relevanta utvärderingar och uppföljningar på området.

Lärosätenas egna undersökningar under 2000-talet

Från sent 2000-tal och fram till idag har de undersökningar som genomförts i huvudsak skett på initiativ av lärosäten själva, antingen inom ramen för SUHF eller på lokal nivå. SUHF:s rapporter har bland annat syftat till att stärka samverkan mellan lärosäten och främja en flexibel samt kvalitativ digital undervisning inom små ämnen.¹³ Under 2015–2016 genomfördes en kartläggning och utredning av språkämnen för att ge underlag som kunde användas av regeringen för att ta fram en nationell språkstrategi för Sverige. Denna utredning inkluderade förslag till lärosätena gällande satsningar på utbildning och forskning inom ramen för nationella och internationella samarbeten för att bibehålla de minsta språkämnen och utveckla undervisningen på avancerad nivå och forskarnivå.¹⁴ Det finns ett antal ytterligare aktuella utredningar och analyser genomförda de senaste tiotal åren som tangerar de små ämnenas eller småspråkens situation.¹⁵

Återkommande problembilder och förslag i tidigare undersökningar

Som framgår av tidigare rapporter är situationen för små ämnen, särskilt småspråk, ingen ny fråga. De problem och förslag som framkommit under de dryga fem decennier som utredningar genomförts har återkommande gemensamma drag:

Återkommande problembilder:

- Små ämnen lider av resursbrist.
- Antalet studenter är generellt lågt.
- Det är särskilt svårt att rekrytera studenter till kurser på fördjupningsnivå.
- Medelstillelningssystem(en) är problematiska för just små ämnen.

Återkommande åtgärdsförslag:

- Resurskoncentration, företrädesvis genom arbetsdelning och samarbeten mellan lärosäten.
- Ekonomisk förstärkning genom höjt anslag eller omfördelningar.

¹³ *Språkgruppens rapport* (SUHF 2009:02) och *Digital språkundervisning* (SUHF 2008–2010).

¹⁴ *Behovet av en språkstrategi för Sverige* (SUHF 2017).

¹⁵ Exempelvis *Ansvar för en unik resurs* (Melander 2016), *Utvecklingsprojekt angående språkutbildningar i främmande språk* (Granfeldt 2025), *Lärosätesövergripande samarbete kring ämnesläraryrket* (SUHF 2025) och *Nationella minoritetsspråk* (Riksrevisionen 2025).

- Insatser för att stärka kompetensförsörjningen, exempelvis genom fler eller särskilda instegstjänster.

Åtgärdsförslagen är i stor utsträckning formulerade utifrån rådande syn på högskolesektorn och utbildningens styrning. Förslag orienterade mot en stark centralstyrning har med tiden gett vika för större betoning på frivilliga överenskommelser mellan lärosäten.

Något som fått en alltmer framträdande roll i undersökningarna under 2000-talet är också möjligheten till distansutbildningar som ett sätt att stärka och värna små ämnen av betydelse, särskilt de som återfinns på få eller endast ett lärosäte. Under de senaste tio åren har även en nationell språkstrategi vid flera tillfällen i olika undersökningar presenterats som ett åtgärdsförslag.

Statlig styrning och resurstilldelning

I det här kapitlet beskriver vi delar av den statliga styrningen och resurstilldelningen som har relevans för uppdraget. De särskilda uppdragen i regleringsbrev som påverkar lärosätenas hantering av små ämnen redogör vi för översiktligt. Vidare ingår ett avsnitt med en övergripande beskrivning av resurstilldelningssystemet för utbildning, med såväl ersättningsbelopp som kursklassificering.

Lärosätenas särskilda åtaganden med fokus på utbildning

En viktig del av den statliga styrningen av lärosätenas verksamhet är regleringsbrev, såväl de specifika per lärosäte som det generella för alla universitet och högskolor. Av särskild relevans för små ämnen är de särskilda åtaganden som ett urval lärosäten får i regleringsbrev.¹⁶ De särskilda åtagandena innebär i många fall ett specifikt ansvar inom utbildningsverksamheten, som att bedriva undervisning inom ett visst ämne. Medan regeringen beslutar att undervisningen ska bedrivas är det upp till lärosätena att besluta om formerna.

De ämnen som ingår i särskilda åtaganden utgörs i stor utsträckning av språk som kan räknas som småspråk, men innefattar även några få små ämnen inom andra utbildningsområden. Några av de särskilda åtagandena riktade mot språk gäller lärarutbildning i minoritetsspråk. I Bilaga B har vi sammanställt lärosätenas särskilda åtaganden att bedriva utbildning i vissa ämnen och särskilda medel kopplade till finansieringen av utbildning i små ämnen.¹⁷

Ersättningsbelopp och kursklassificering

För utbildning på grundnivå och avancerad nivå tilldelas de flesta universitet och högskolor anslag från staten i form av ett takbelopp, som anger den högsta ersättning ett lärosäte kan få. Inom ramen för sina takbelopp och examenstillstånd kan lärosätena relativt fritt besluta om

¹⁶ För de särskilda åtagandenas historiska bakgrund, se not 8 ovan. För de särskilda åtagandenas betydelse för språk i synnerhet, se *Att vara eller inte vara?* (HSV 2003), s. 44–45.

¹⁷ Se även *Finansieringen av universitet och högskolor 2013–2023* (UKÄ 2025) för en generell översikt av högskolans ekonomi och finansiering.

utbildningens dimensionering. Det nationella resurstilldelningssystemet gäller statens tilldelning av medel till lärosätena och styr inte hur resurserna ska användas och fördelas internt. Lärosätena erhåller också anslagsmedel via anslagen 2:64 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor och 2:65 Särskilda medel till universitet och högskolor i regleringsbrev. Dessa kan vara mer riktade.

Den statliga ersättningen beror på utbildningsområde

All utbildning på grundnivå och avancerad nivå organiseras i kurser som klassificeras till ett eller flera så kallade utbildningsområden. Totalt finns idag 21 utbildningsområden (tabell 2). De olika utbildningsområdena har olika ersättningsbelopp per helårsstudent och helårsprestation.

Utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap, teologi och juridik har det lägsta ersättningsbeloppet, medan de konstnärliga utbildningsområdena har några av de högsta ersättningsbeloppen.

Tabell 2. Ersättningsbelopp 2025 (i kronor) per helårsstudent och helårsprestation inom de olika utbildningsområdena.

Utbildningsområde	Ersättning per helårsstudent, 2025, kronor	Ersättning per helårsprestation, 2025, kronor
Humanistiskt, teologiskt, juridiskt, samhällsvetenskapligt	36 687	24 956
Naturvetenskapligt, tekniskt, farmaceutiskt	64 575	52 756
Vård	66 507	57 602
Odontologiskt	54 998	64 067
Medicinskt	74 319	90 398
Undervisning	44 623	46 746
Verksamhetsförlagd utbildning	63 238	61 355
Övrigt	50 239	40 810
Design	177 270	108 005
Konst	251 664	108 043
Musik	152 935	96 697
Opera	364 458	218 023
Teater	352 423	175 538
Media	359 649	288 093
Dans	247 860	136 957
Idrott	129 158	59 769

Det utgår vanligtvis ingen särskild ersättning för att bedriva utbildning i de ämnen som anges i de särskilda åtagandena. Däremot har lärosätena rätt att avräkna helårsstudenter och helårsprestationer mot övrigt utbildningsområde för dessa ämnen. Ersättningsbeloppet för övrigt utbildningsområde är högre än exempelvis för humanistiskt

utbildningsområde. Ett fåtal ämnen inom ramen för särskilda åtaganden hör hemma i utbildningsområden vars ersättningsbelopp är högre än övrigt utbildningsområde. I sådana fall avräknar lärosätena ämnena av naturliga skäl sannolikt mot ordinarie område. Det gäller exempelvis ämnen inom naturvetenskap och teknik.

I några enstaka fall tilldelas lärosätena särskilda medel för sina särskilda åtaganden. Ett sådant exempel inom ramen för småspråk är att Lunds universitet, Stockholms universitet, Umeå universitet och Södertörns högskola får medel för lärarutbildning i olika minoritetsspråk. I dessa fall tilldelas lärosätena extra medel för att främja undervisning i och på minoritetsspråken, samarbeta, beakta språkens särskilda förutsättningar och föra dialog med företrädare för berörda nationella minoriteter.¹⁸

Det finns också särskilda medel utan koppling till ett särskilt åtagande, men som ändå är av betydelse för att lärosätena ska kunna bedriva utbildning i små ämnen. Exempelvis får Umeå universitet särskilda medel för bidrag till lektorat i samiska och Lunds universitet får särskilda medel för tolkutbildning och översättarutbildning.

Utöver särskilda medel kan lärosätena också få andra anslagsmedel för utbildning i små ämnen. Exempelvis hade Lunds universitet, Stockholms universitet, Umeå universitet och Södertörns högskola ett regeringsuppdrag att ”under 2022–2024 stärka och utveckla arbetet med revitalisering och bevarandet av minoritetsspråken jiddisch, finska, meänkieli, samiska och romani chib” (KU2022/00584) som de fick anslagsmedel för. Användningen av medlen har följts upp av Riksrevisionen 2025, bland annat med slutsatserna att större långsiktighet i resursförstärkningar från staten och bättre samordning inom och mellan lärosäten skulle leda till ett mer effektivt resursutnyttjande och större genomslag.¹⁹

Lärosätena har stor frihet att besluta om intern medelsfördelning

Det svenska systemet innebär stor frihet för lärosätena att internt besluta om hur de fördelar och använder de medel staten tilldelar dem. Lärosätena kan välja att tillämpa system som ligger nära det nationella systemet och använda samma principer i den interna fördelningen. Men de kan också välja helt andra modeller.

Beslut om fördelning av medel fattas i regel på flera olika nivåer inom lärosätena.²⁰ I de flesta fall beslutar varje organisatorisk nivå om tilldelningen av medel till den organisatoriska nivå som är närmast underordnad. Trots att lärosätena kan fördela medlen internt efter andra principer än staten använder får det nationella resurstilldelningssystemet stort

¹⁸ Se respektive lärosätes regleringsbrev.

¹⁹ *Nationella minoritetsspråk* (Riksrevisionen 2025).

²⁰ *Utvecklad ledning av universitet och högskolor* (SOU 2015:92), s. 210.

genomslag långt ut i organisationen vad gäller medel för utbildning.²¹ Att lärosätena i hög grad använder samma principer som det nationella systemet påverkar hur lärosätena hanterar små ämnen, och får stora effekter för småspråk.

Lärosätena klassificerar kurser till utbildningsområden

Det är lärosätena som själva beslutar om klassificeringen av kurser till olika utbildningsområden med utgångspunkt i kursernas ämnesinnehåll. Klassificeringen ska inte ske utifrån till exempel resursåtgång, undervisningsmetod eller från att en kurs ingår i ett utbildningsprogram som i övrigt har en annan klassificering.²² Det är möjligt att klassificera en kurs till flera utbildningsområden. Kursens klassificering bestämmer sedan mot vilket eller vilka utbildningsområden som kursens helårsstudenter och helårsprestationer avräknas i det nationella resurstilldelningssystemet. UKÄ har tidigare haft i uppdrag att undersöka lärosätenas kursklassificering.²³

De språkvetenskapliga kurserna klassificeras i huvudsak till humanistiskt utbildningsområde

Inom ramen för det här uppdraget har vi undersökt lärosätenas kursklassificering i språkvetenskapliga ämnen 2019–2024 och vad det har inneburit för fördelningen av helårsstudenter till olika utbildningsområden. Kartläggningen är gjord utifrån registerdata från SCB.²⁴

Vår kartläggning visar att lärosätena huvudsakligen klassificerar kurser i språkvetenskapliga ämnen till humanistiskt utbildningsområde. En mindre del av kurserna klassificeras till övrigt utbildningsområde och till undervisning. Sett till fördelningen av helårsstudenter per utbildningsområde återfanns 89 procent av helårsstudenterna inom humanistiskt utbildningsområde, 4 procent inom undervisning och 4 procent inom övrigt utbildningsområde år 2024 (figur 1). Resterande andel, 2 procent, fanns inom andra utbildningsområden. Endast små variationer förekommer mellan åren.

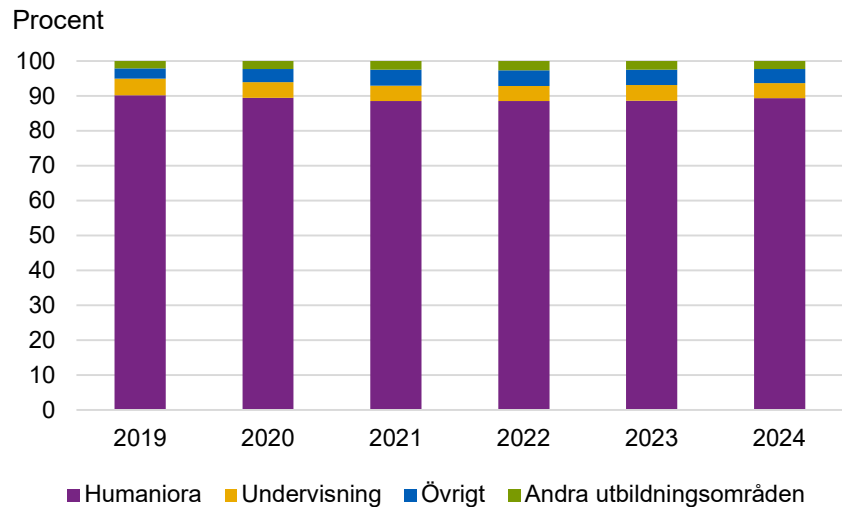
²¹ Om universitetens interna resursfördelning (UKÄ 2024).

²² Se budgetpropositionen för 2012 (prop. 2011/12:1), Utgiftsområde 16, avsnitt 3.6.3.

²³ Se *Uppföljning av ersättningsbeloppen för högre utbildning* (UKÄ 2017).

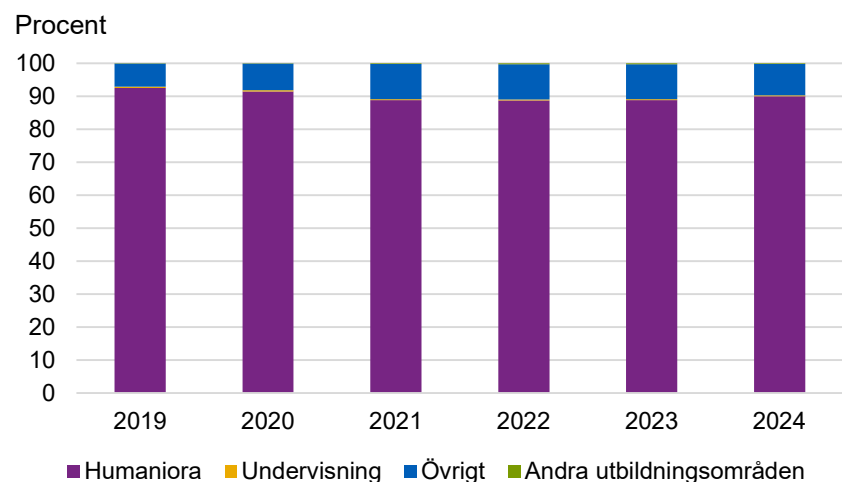
²⁴ Samtliga kurser delas upp i tre nivåer i det studieadministrativa systemet Ladok: ämnesområde, ämnesdelområde och ämnesgrupp. Samtliga kurser klassificeras också till ett eller flera utbildningsområden i resurstilldelningssystemet. Vi har undersökt de kurser som sorterats under ämnesdelområdet språkvetenskapliga ämnen. Kurskoderna har sedan körts mot kursernas klassificering till utbildningsområden. Tillvägagångssättet har begränsningar. Exempelvis återfinns vissa språkkurser inom andra ämnesdelområden än språkvetenskapliga ämnen. Beräkningen ger dock en god uppfattning om lärosätenas kursklassificering och fördelningen av helårsstudenter i språk per utbildningsområde.

Figur 1. Andel helårsstudenter per utbildningsområde åren 2019–2024 utifrån lärosätenas kursklassificering, språkvetenskapliga ämnen. Innefattar endast lärosäten med takbelopp och är exklusive betalande studenter.

Med anledning av uppdragets fokus på småspråk har vi även kartlagt fördelningen mellan utbildningsområden om kurser i svenska/nordiska språk, engelska, svenska som andra språk och allmän språkvetenskap/lingvistik räknas bort. Då ändras bilden något (figur 2). Andelen helårsstudenter som finns inom humanistiskt utbildningsområde utgör cirka 90 procent. Resterande andel återfinns i princip endast inom övrigt utbildningsområde. Även detta resultat är stabilt över åren.

Figur 2. Andel helårsstudenter per utbildningsområde åren 2019–2024 utifrån lärosätenas kursklassificering, språkvetenskapliga ämnen exklusive svenska/nordiska språk, engelska, svenska som andraspråk och allmän språkvetenskap/lingvistik. Innefattar endast lärosäten med takbelopp och är exklusive betalande studenter.

I och med att det nationella resurstilldelningssystemet har, som framgår senare i rapporten, ett stort genomslag i lärosätenas interna resursfördelning ger också kartläggningen av klassificeringen en indikation på tillgängliga resurser internt för de språkvetenskapliga ämnena.

Omfattning av utbildning i språk vid lärosätena

Vi ser att språken har en speciell situation på lärosätena vilket överensstämmer med tidigare genomförda undersökningar. För vår analys är det därför relevant att kartlägga utbildningen i språk mer utförligt. Motsvarande kartläggning är inte möjlig att göra för små ämnen generellt – vilka ämnen som betraktas som små är i hög grad beroende på lärosäte och de spänner över vitt skilda ämnesområden.

Kapitlet innehåller en kartläggning av omfattningen helårsstudenter i språk vid lärosätena och hur den har förändrats över tid. Därutöver beskriver vi några faktorer som har betydelse för språkutbildning vid lärosätena, som flerspråkighet och moderna språk i skolan.

Vikten av flerspråkighet

Språkutbildning vid universitet och högskolor påverkas av såväl EU:s regelverk som språkutbildningar i tidigare steg i utbildningssystemet. Det är samma faktorer som beskrivs i tidigare undersökningar men vikten av dem och balansen dem emellan har varierat över tid.

Språklagen och EU:s språkpolitiska mål sätter rammar

EU har två språkpolitiska mål som gäller för Sverige sedan inträdet i EU 1995. Det ena handlar om att skydda och främja landsdels- eller minoritetsspråk i EU:s medlemsländer. I den svenska språklagen (2009:600) fastställs att de nationella minoritetsspråken är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. Det andra målet är ett språkinlärningsmål som innebär att varje medborgare utöver sitt modersmål ska behärska ytterligare två språk. I Sverige har engelska varit obligatoriskt i skolan sedan 1962, men utöver svenska och engelska är inga språk obligatoriska.²⁵

Det säkerhetspolitiska läget påverkar

Den geopolitiska betydelsen av språk och språkundervisning är väsentlig, vilket inte minst de senaste årens säkerhetspolitiska läge tydliggjort.

²⁵ Se Jonas Granfeldt, *Olika öden för EU:s språkpolitiska mål i Sverige*, blogginlägg på <https://europakommentaren.se/> [hämtad 2026-02-13], se även *Utvecklingsprojekt angående språkutbildningar i främmande språk* (Granfeldt 2025).

Även om engelska är gångbart som språk i många situationer behövs även kunskap i andra språk.

Det måste bland annat finnas möjlighet att utbilda tolkar och översättare i en stor mängd språk. I dialogerna pekar lärosätena på det geopolitiska läget och betydelsen av sin roll som en del av ett robust totalförsvaret i en osäker omvärld. Inte bara universitet och högskolor, utan även andra delar av utbildningssystemet behöver ha en beredskap för att kunna undervisa i olika språk. Behovet kan uppstå snabbt, vilket den snabba utvecklingen av utbildning i ukrainska är ett exempel på i närtid.²⁶ Att studera språk på universitetsnivå innefattar att få en förståelse för de länder där språket talas, och språken sätts i ett kulturellt sammanhang. Det är också av stor vikt att behålla utbudet av lärarutbildning i språk för att försörja övriga led i utbildningskedjan, som grundskolan och gymnasieskolan.²⁷

Helårsstudenter på lärosätena i språkvetenskapliga ämnen

För att ge en bakgrund till de resonemang som lärosätena fört kring sin utbildning i språk i intervjuerna med UKÄ, och som behandlas i nästa kapitel, beskriver vi här den nationella bilden av utbildningens omfattning inom de språkvetenskapliga ämnena på grundnivå och avancerad nivå.²⁸ Eftersom de språkvetenskapliga ämnena svenska, engelska, svenska som andraspråk och allmän språkvetenskap/lingvistik inte är att betrakta som små på nationell nivå beskriver vi även återkommande situationen när de är exkluderade.

Antalet helårsstudenter inom språk har ökat...

Omfattningen av utbildningen i språk vid universitet och högskolor har ökat under de senaste decennierna. Det totala antalet helårsstudenter inom språkvetenskapliga ämnen var 18 730 läsåret 2024/25. Det är en ökning med 1 590 helårsstudenter sedan 2007/08. Runt hälften av alla helårsstudenter inom språkvetenskapliga ämnen finns inom ämnesgrupperna engelska och svenska/nordiska och har gjort så under hela perioden. Medräknat svenska som andraspråk och allmän

²⁶ Se även regeringens proposition *Forskning och innovation för framtid, nyfikenhet och nytta* (prop. 2024/25:60), s. 121.

²⁷ För en närmare presentation av detta perspektiv, se *LEXIS – Infrastruktur för språkforskning i Sverige* (RJ 2025), s. 20–23.

²⁸ Avser ämnesdelområdet Språkvetenskapliga ämnen. Uppgifterna i detta avsnitt är hämtad från UKÄ:s statistik. Data inkluderar både lärosäten med och utan takbelopp samt både betalande och icke-betalande studenter per läsår. Uppgifterna skiljer sig därför något från redogörelsen för helårsstudenter i avsnittet om kursklassificering i rapporten. Observera att det finns begränsningar i datan. Som tidigare nämnts återfinns vissa språkkurser inom andra ämnesdelområden än språkvetenskapliga ämnen. Vidare finns exempelvis kurser i danska sorterade både inom ämnesgruppen danska och inom svenska/nordiska språk. Hur sorteringen av kurser till ämnesgrupper görs skiljer sig åt mellan lärosäten. Beräkningen ger dock en god uppfattning om utvecklingen av antalet helårsstudenter i språkämnen.

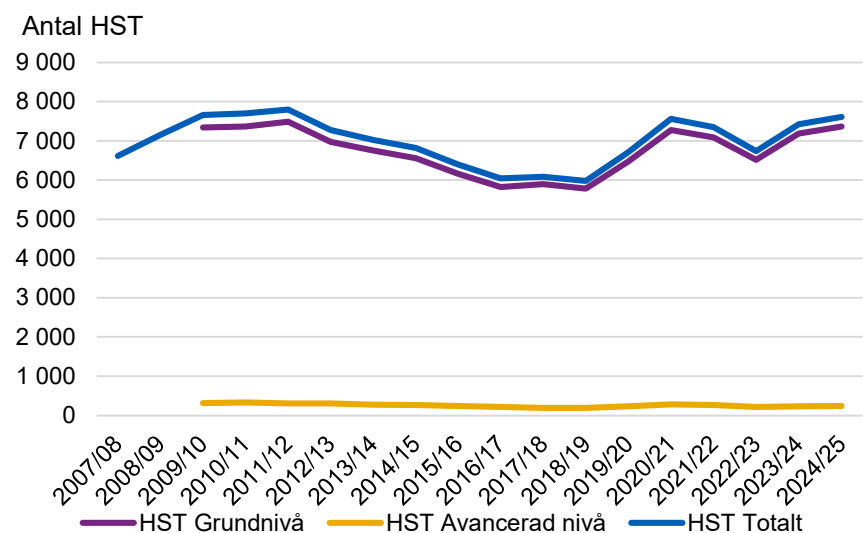
språkvetenskap/lingvistik blir andelen omkring 60 procent av alla helårsstudenter i språkvetenskapliga ämnen

Också utbildningen i småspråk har ökat i omfattning under samma period. I figur 3 visas utvecklingen av antalet helårsstudenter inom språkvetenskapliga ämnen exklusive engelska, svenska/nordiska språk, svenska som andraspråk och allmän språkvetenskap/lingvistik. Mellan 2007/08 och 2024/25 har omfattningen av utbildningen i dessa ämnen ökat med totalt 1 000 helårsstudenter (från 6 610 helårsstudenter till 7 610 helårsstudenter), men det har varit stora variationer under perioden. Som högst var antalet i samband med lågkonjunkturen vid 2010-talets början. Antalet sjönk sedan, och nådde en lägstanivå läsåret 2018/19. Antalet helårsstudenter ökade sedan återigen i samband med coronapandemin.

I stort följer det utvecklingen av antalet helårsstudenter i högskolan som helhet, men variationerna mellan åren är relativt sett större för utbildningen i de små språken. En stor del av utbildningen ges också som fristående kurser, många gånger på distans. Det är studieformer där omfattningen av utbildningen vid universitet och högskolor generellt brukar variera mer mellan åren.

Som andel av det totala antalet helårsstudenter inom högskolan har utbildningen i de små språken – avgränsade på detta sätt – minskat något, från 2,4 procent 2007/08 till 2,2 procent 2024/25.

Figur 3. Antal helårsstudenter inom språkvetenskapliga ämnen (exklusive engelska, svenska/nordiska språk, svenska som andraspråk och allmän språkvetenskap/lingvistik) totalt och per utbildningsnivå läsåren 2007/08–2024/25. Tidslinjerna per utbildningsnivå börjar 2009/10 på grund av förändrad utbildningsstruktur läsåren innan.

...men är lågt på avancerad nivå i småspråk

Det finns stora skillnader mellan olika språk. Det gäller både utbildningens omfattning och förändringen över tid. I tabell 3 anges antal helårsstudenter totalt samt på avancerad nivå för de språkvetenskapliga ämnena. I vissa språk har det totala antalet helårsstudenter minskat över tid, hit hör de moderna språken franska, spanska och tyska. Till språkämnena som däremot har ökat hör bland andra arabiska, kinesiska och koreanska.

En mycket stor del av utbildningen är på grundnivå. Det gäller i synnerhet de mindre språken. För de språkvetenskapliga ämnena totalt var andelen helårsstudenter på avancerad nivå 7,1 procent under läsåret 2024/25. Om man räknar bort engelska, svenska/nordiska språk, svenska som andraspråk och allmän språkvetenskap/lingvistik blir andelen utbildning på avancerad nivå lägre – 3,1 procent samma läsår. Det är betydligt mindre än för högskolan som helhet där andelen helårsstudenter på avancerad nivå av det totala antalet helårsstudenter samma läsår uppgick till 22,6 procent.

För de språkvetenskapliga ämnena totalt sett har antalet helårsstudenter på avancerad nivå ökat under de senaste decennierna, från 900 helårsstudenter 2009/10 till 1 320 helårsstudenter 2024/25.²⁹ Om man räknar bort engelska, svenska/nordiska språk, svenska som andraspråk och allmän språkvetenskap/lingvistik har antalet helårsstudenter på avancerad nivå i språkutbildningar minskat något under samma period – från 310 till 240 helårsstudenter. I de små språken har alltså omfattningen av utbildningen på avancerad nivå minskat sedan 2009/10, både totalt sett och i relativa termer.

Tabell 3. Antal helårsstudenter i språkvetenskapliga ämnen totalt läsåren 2007/08 och 2024/25 och på avancerad nivå läsåren 2009/10 och 2024/25. Uppgifterna för avancerad nivå börjar 2009/10 på grund av förändrad utbildningsstruktur läsåren innan.

Ämnesgrupp	HST totalt			HST avancerad nivå	
	2007/08	2024/25	Förändring	2009/10	2024/25
Arabiska	253	574	321	3	10
Arameiska/syriska	3	17	14	0	0
Bosniska/kroatiska/serbiska	19	31	12	1	0
Bulgariska	20	14	-6	0	0
Danska	72	105	33	0	0
Estniska	28	20	-8	0	0
Finska	111	163	52	3	4
Flerspråkigt inriktade ämnen	121	215	94	66	41
Franska	1 118	1 072	-46	30	27
Grekiska	63	100	37	0	4
Hebreiska	61	26	-35	0	0

²⁹ Observera att vi för uppgifter om utbildningsnivå använder 2009/10 som startår. Det beror på att en förändring av utbildningsstrukturen gjordes läsåren innan.

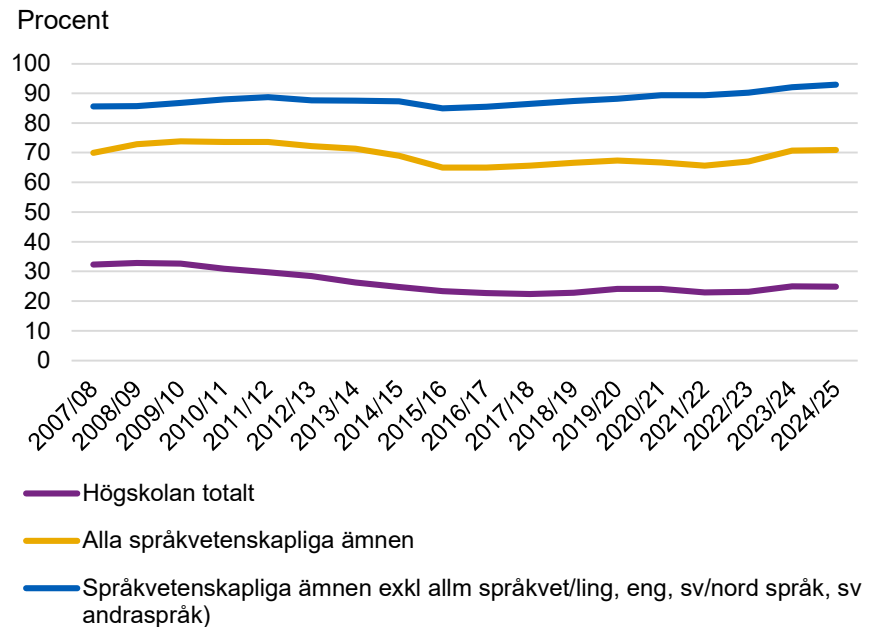
Hindi	7	25	18	0	0
Indologi och sanskrit	40	22	-18	0	0
Italienska	417	439	21	3	5
Japanska	513	489	-24	5	19
Kinesiska	436	577	141	1	19
Koreanska	36	161	125	0	1
Kurdiska	13	42	30	0	0
Latin	128	142	14	4	5
Lettiska	8	23	16	0	0
Litauiska	4	22	19	0	0
Nederländska	59	74	15	0	0
Nygrekiska	76	51	-25	0	1
Persiska	9	11	3	1	0
Polska	70	90	20	2	1
Portugisiska	85	172	88	2	1
Rumänska	36	41	5	0	0
Ryska	428	453	25	2	16
Samiska	36	69	34	3	1
Spanska	1 192	1 012	-180	21	22
Swahili	17	6	-11	0	0
Teckenspråk	66	112	46	0	0
Tibetanska	6	0	-6	0	0
Tjeckiska	15	23	8	0	0
Tyska	825	759	-66	42	26
Ungerska	11	21	10	0	0
Översättning och tolkning	159	171	12	112	16
Övriga språk	54	263	209	11	20
Summa	6 614	7 608	994	310	240
Allmän språkvetenskap/lingvistik	562	596	34	107	177
Engelska	4 736	4 215	-521	306	370
Svenska som andraspråk	974	1 344	370	8	44
Svenska/Nordiska Språk	4 251	4 966	715	168	491
Totalt	17 137	18 729	1 593	899	1 321

En stor del av utbildningen i språk bedrivs som fristående kurs och på distans

Jämfört med den högre utbildningen som helhet bedrivs en stor del av utbildningen inom språkvetenskapliga ämnen som fristående kurser. Läsåret 2024/25 utgjordes 71 procent av helårsstudenterna i språkvetenskapliga ämnen av studenter som var registrerade på fristående kurser. Borträknat engelska, svenska/nordiska språk, svenska som andraspråk och allmän språkvetenskap/lingvistik blir andelen ännu högre – totalt 93 procent av alla helårsstudenter. Det är markant högre än för högskolan som helhet där studenter registrerade på fristående kurser samma år utgjorde omkring 25 procent av utbildningsvolymen.

I figur 4 visas utvecklingen av andelen helårsstudenter på fristående kurser i högskolan, totalt samt för småspråk respektive språkvetenskapliga ämnen, sedan läsåret 2007/08. Medan andelen utbildning i form av fristående kurser har minskat i högskolan som helhet, har den ökat i de små språken. För de språkvetenskapliga ämnena totalt är andelen oförändrad.

Figur 4. Utvecklingen av andelen helårsstudenter inom fristående kurser läsåren 2007/08–2024/25.

Jämfört med högskolan som helhet bedrivs också en stor andel av utbildningen inom språkvetenskapliga ämnen på distans. Lsåret 2022/23 fanns 51 procent av alla helårsstudenter i ämnesinriktningen främmande språk och språkvetenskap på distans.³⁰ Motsvarande siffra för högskolan som helhet var 20 procent.

Prestationsgraden inom ämnesinriktningen främmande språk och språkvetenskap är lägre än i högskolan som helhet.³¹ Lsåret 2022/23 var prestationsgraden i dessa ämnen 60 procent, medan prestationsgraden i högskolan som helhet uppgick till 83 procent.³² Det bör ses mot bakgrund av att en relativt stor del av utbildningen i språk bedrivs på distans och som fristående kurs – prestationsgraden i utbildningar på distans och i

³⁰ Observera att tidsserien och ämnesindelningen för helårsstudenter i distansstudier skiljer sig mot den övriga statistiken om antal helårsstudenter i detta avsnitt. För distansstudier används SCB:s ämnesinriktning ”främmande språk och språkvetenskap” enligt inriktningsklassifikationen i SUN 2020 (se SUN 2020 Svensk utbildningsnomenklatur, SCB 2019).

³¹ Prestationsgraden är ett mått på genomströmning som visar andelen högskolepoäng som studenterna tagit av det antal poäng som de var registrerade för ett visst läsår. Avklarade poäng följs upp under registreringsperioden och de tre efterföljande terminerna. Även för beräkningen av prestationsgrad används SCB:s ämnesinriktning ”främmande språk och språkvetenskap” enligt inriktningsklassifikationen i SUN 2020.

³² För en något äldre men utförlig genomlysning av det övergripande distansutbildningslandskapet hänvisas till *Distansutbildning i svensk högskola* (UKÄ 2017).

fristående kurser är generellt sett lägre än på campusutbildningar och kurser som ingår i program.

Moderna språks utveckling av småspråksproblematik

Jämfört med tidigare undersökningar har situationen för moderna språk ändrats. I den här delen av rapporten redogör vi kort för utvecklingen av antal helårsstudenter i högskolan respektive elever i gymnasieskolan i moderna språk. Moderna språk innefattar i det här sammanhanget franska, spanska och tyska, om inte annat anges. I gymnasieskolan kan eleverna välja fler språk än dessa tre inom valet av moderna språk.

Antalet helårsstudenter i moderna språk har minskat

Som framgår av tabell 3 så har antalet helårsstudenter minskat i moderna språk mellan 2007/08 och 2024/25. Sammantaget har franska, spanska och tyska minskat med knappt 300 helårsstudenter. Den största minskningen i såväl antal som procentuellt är i spanska, som minskat med 180 helårsstudenter. Trots detta är franska, spanska och tyska fortfarande de språk som har flest helårsstudenter utöver engelska och svenska/nordiska språk.

Karaktäristiskt för småspråksproblematiken är att de berörda ämnena har få studenter på avancerad nivå. Situationen för de språken på avancerad nivå och forskarnivå, kan i sin tur innebära en utsatt situation vad gäller utbildningens anknytning till forskning.³³ De moderna språken franska, spanska och tyska har få studenter på avancerad nivå (tabell 3). I tyska har antalet helårsstudenter på avancerad nivå dessutom minskat betydligt under perioden.

Antalet avgångselever från gymnasiet med betyg i minst en kurs i moderna språk har inte minskat

För att komplettera bilden av situationen i moderna språk är undersöker vi hur rekryteringsbasen till högskolan ser ut. Vi har inhämtat statistik från Skolverket för de moderna språk som eleverna läser i gymnasieskolan, vilket kan ge en översiktlig bild av situationen.

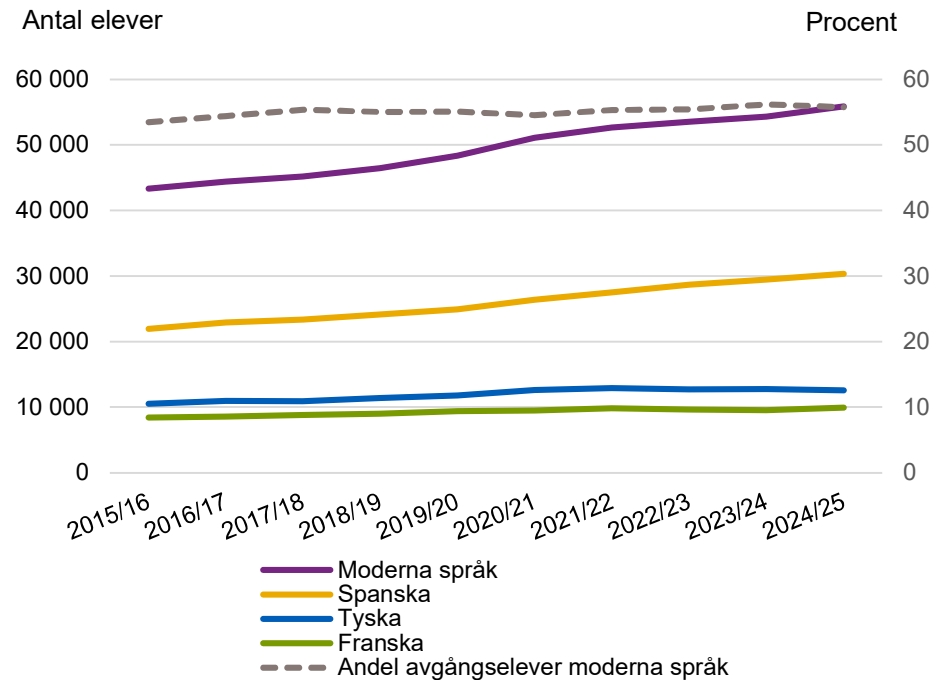
Lsåret 2024/25 var antalet avgångselever från gymnasieskolan 100 200. Av dessa hade 55 890 elever, eller 56 procent, betyg i minst en kurs i moderna språk (se figur 5).³⁴ I det här fallet innefattar moderna språk

³³ Utbildningen ska enligt 1 kap. 2 § högskolelagen vila på vetenskaplig eller konstnärlig grund samt på beprövad erfarenhet.

³⁴ De tio vanligaste moderna språken 2024/25 var (i storleksordning): spanska, tyska, franska, italienska, arabiska, danska, japanska, kinesiska, somaliska och ryska.

samtliga språk som eleverna kan välja, inte bara franska, spanska och tyska. Både antalet och andelen avgångselever med betyg i moderna språk har ökat något under det senaste decenniet. Läsåret 2015/16 hade 43 350 elever, motsvarande 53 procent, betyg i minst ett modernt språk. Sett endast till franska, spanska och tyska har antalet avgångselever med betyg i minst en kurs i respektive språk också ökat.

Figur 5. Antal avgångselever i gymnasieskolan med betyg i moderna språk respektive minst en kurs i franska, spanska och tyska samt andelen avgångselever med betyg i minst en kurs i moderna språk läsåren 2015/16–2024/25.³⁵ Andel avläses på höger axel.

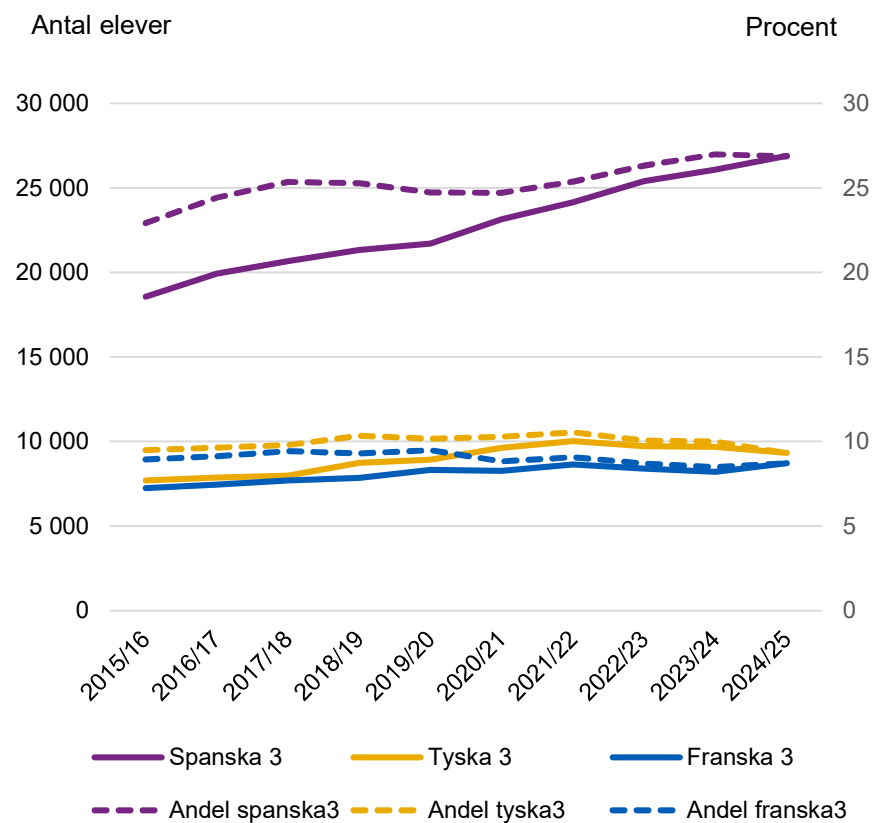
Antal avgångselever från gymnasiet med betyg i nivå 3 i moderna språk har ökat

Flera av de kurser som lärosätena ger i moderna språk har traditionellt sett nivå 3 i språket från gymnasieskolan som förkunskapskrav. Vi har därför även inhämtat underlag från Skolverket relaterat till moderna språk 3 för att översiktligt ge en bild av potentiellt behöriga.

Inom franska, spanska och tyska har antalet avgångselever från gymnasiet med betyg i steg 3 ökat det senaste decenniet (se figur 6). Som andel av det totala antalet avgångselever är det i huvudsak spanska 3 som har ökat. Andelen avgångselever med betyg i franska 3 och tyska 3 var läsåret 2024/25 i stort oförändrad jämfört med läsåret 2015/16.

³⁵ Skolverket, e-postmeddelande till UKÄ, 2025-12-12 samt skolverket.se [uppgift hämtad 2025-12-11].

Figur 6. Antal och andel avgångselever i gymnasieskolan med betyg i franska 3, spanska 3 och tyska 3 läsåren 2015/16–2024/25.³⁶ Andel avläses på höger axel.

Det ser alltså ut som att antalet individer som bör ha särskild behörighet att söka kurser i moderna språk vid högskolan inte har minskat. Trots detta har antalet helårsstudenter i moderna språk vid lärosätena minskat, medan antal helårsstudenter generellt i språkvetenskapliga ämnen har ökat. Utifrån situationen i moderna språk finns det dessutom ett fortsatt behov av ämneslärare i moderna språk i skolan. En djupare undersökning av orsakerna till minskningen av helårsstudenter i moderna språk vid lärosätena ligger utanför ramen för vårt uppdrag, men skulle kunna vara av intresse för lärosätena.

³⁶ Skolverket, e-postmeddelande till UKÄ, 2025-12-12 samt skolverket.se [uppgift hämtad 2025-12-11].

Små ämnen vid lärosätena

I det här kapitlet beskriver vi situationen för små ämnen med informationsinhämtning från lärosätena som den främsta utgångspunkten. De karakteristiska dragen för småämnesproblematik och småspråksproblematik beskrivs inledningsvis. Vi presenterar sedan lärosätenas ekonomiska hantering av utbildning i små ämnen och småspråk, med fokus på det underlag som vi inhämtat från ett urval lärosäten. I kapitlet ingår beskrivningar av gemensamma drag för utbildning i små ämnen. Därefter följer en redogörelse för hur lärosätena hanterar småämnesproblematik. Kapitlet avslutas med en beskrivning av eventuella hinder för kvalitetshöjande samarbeten.

Småämnesproblematik och småspråksproblematik

Från vår kartläggning och analys drar vi slutsatsen att småämnesproblematik och småspråksproblematik har både gemensamma drag och drag som skiljer sig åt. Trots att vissa ämnen har en småämnesproblematik finns det anledningar att tillhandahålla utbildning i sådana ämnen.

Det kommer alltid att finnas ämnen vid lärosätena som ur någon aspekt är ”små”. Ett skäl är ambitionen att behålla ett brett utbildningsutbud på lärosätena. Ett annat är den vetenskapliga utvecklingen. Att skapa nya ämnen är en naturlig del av vetenskapliga och akademiska processer. Det innebär en möjlighet att ta tillvara nyskapande och bejaka utveckling. Ett ämne är ofta litet i omfattning både vad gäller lärare och studenter när det först uppstår, vilket är något lärosätena tar med i planeringen. En del ämnen förblir små, andra växer gradvis.

Det har inte ingått i UKÄ:s uppdrag att utvärdera kvaliteten i små ämnen, men väl analysera förutsättningarna för att lärosätena ska kunna säkerställa kvaliteten. Även om det finns en småämnesproblematik innebär det inte att det per automatik är sämre kvalitet i små ämnen eller småspråk. Att vara en liten miljö kan också vara en styrka, även om den blir sårbar för förändringar.

Problematiken för små ämnen och problematiken för småspråk är i mångt och mycket gemensam men skiljer sig på några punkter. En tydlig skillnad ur ett lärosätetsperspektiv illustreras av lärosätenas interna ekonomiska resursfördelningsmodeller. När man från central nivå eller fakultetsnivå avsätter särskilda medel så gäller det inte små ämnen generellt utan oftast språk eller ämnen i lärarutbildningen.

Småämnesproblematik hanteras av lärosätena

I våra dialoger framgår att lärosätena ibland inte ens har resonerat om att vissa ämnen har en småämnesproblematik eftersom hanteringen är integrerad i den dagliga verksamheten. Vilka ämnen som anses vara små varierar också mellan lärosätena.

Grunden för all problematik är densamma, att ekonomin för utbildningen i ett ämne eller kurs inte går ihop av egen kraft. Vilket ersättningsbelopp som används för kurserna samt hur utbildningarna är utformade avgör när problematiken uppstår. Det lägre ersättningsbeloppet för humanistiskt utbildningsområde är en bidragande faktor till att humaniora har småämnesproblem, men problematiken uppstår även inom andra ämnesområden. Lösningarna skiljer sig ofta åt mellan olika ämnesområden.

Om ämnen med småämnesproblematik har lagts ner eller integrerats med andra närliggande, större ämnen behöver lärosätena inte hantera de ämnen som man tidigare betraktade som små i någon särskild ordning. Problemet är då redan löst. Lärosätena uppger i dialogerna att det är lätt att lägga ner ämnen, men att det innebär en längre process att starta upp nya ämnen.

En del små ämnen inom utbildning är en integrerad del av en stor forskningsmiljö. De lärare som i huvudsak är finansierade av forskning kan då även tas in i undervisningen, och intäkterna för utbildningen behöver inte täcka hela tjänster. I de fallen ser lärosätena inte det som att det finns en småämnesproblematik.

Småämnesproblematiken kan uppstå på alla utbildningsnivåer. För vissa ämnen med relativt god studenttillströmning på grundnivå uppstår problematiken först på avancerad nivå. Det är inte ovanligt att de inledande kurserna drar studenter.

När småämnesproblematik uppstår med få studenter på avancerad nivå och forskarnivå riskerar det att påverka lärarförsörjningen i ämnet på olika sätt. Lärosätena uppger att de i flera ämnen löser undervisningssituationen genom att använda lärare från andra ämnen eller specialiseringar som har kompetens inom flera områden. Även om det i många fall kan fungera väl behöver forskningsanknytningen till ämnet beaktas. Att det är möjligt att ta in lärare från andra närliggande ämnen för att undervisa gäller många ämnen, men generellt sett inte språk.

Småspråksproblematik har unika drag

Småspråksproblematiken liknar småämnesproblematiken men några unika drag framträder tydligt för flertalet språk vid lärosätena. Det är även enklare att identifiera när småspråksproblematiken uppstår än problematiken i andra ämnen.

I stort sett alla kurser i språk, med undantag för de som lärosätet har ett särskilt åtagande för, klassificeras till humanistiskt utbildningsområde, vilket påverkar den interna resurstilldelningen. Ett lågt ersättningsbelopp innebär att det krävs relativt många helårsstudenter för att få kursen att bära sig på egen hand med bland annat kostnad för lärarna. Många kurser i språk har få studenter, och undersökningar visar att språk har låg omfattning av lärarledd tid. Ett lärosäte beskriver att en kurs med få studenter också kan innebära en utmaning i att få studenterna att känna att de är en del i ett större sammanhang.

Utmärkande för språken är att det i hög grad krävs färdighetsträning för att lära sig ett språk. Pedagogiska former utvecklas kontinuerligt och i språk behöver studenterna möjlighet att träna så mycket som möjligt under handledning. Ett lågt internt ersättningsbelopp för kurser i språk innebär att det krävs många studenter för att en kurs ska ekonomiskt bära sig, men ur en pedagogisk synvinkel behövs undervisning i mindre grupper.

Liksom småämneproblematiken kan småspråksproblematiken uppstå på en eller flera utbildningsnivåer, men för småspråk är det inte ovanligt att det gäller alla nivåer, från grundnivå till forskarnivå. I dialogerna pekar lärosätena på exempel där de inledande kurserna i språk på grundnivå har tillräckligt många studenter och problematiken uppstår först på senare delen av grundnivån eller på avancerad nivå.

För många språk beskriver lärosätena att problematiken finns på forskarnivå. I förlängningen skapar det problem för lärarförsörjningen. Det riskerar att underminera sambandet mellan utbildning och forskning, vilket förstärker småspråksproblematiken och försvårar möjligheterna att upprätthålla utbildning av hög kvalitet. Lärosätena pekar också på att det är svårt för lärare i språk att undervisa i andra språk.

I småspråksproblematiken finns en sårbarhet. Det finns inte alltid möjlighet att bygga upp en miljö med flera lärare – i en del språk finns det kanske bara en lärare med kompetens att undervisa. Om den läraren slutar eller blir sjuk så får lärosätet problem att ge undervisning i det aktuella språket. Det gäller flera språk, men särskilt tydligt är det i undervisningen av minoritetsspråken.³⁷

Sammanfattningsvis är småspråksproblematiken speciell genom kombinationen av att kurserna har en låg ersättningsnivå nationellt och i det interna systemet, få studenter på framförallt avancerad nivå, och att lärarna sällan har möjlighet att undervisa i andra språk. Dessutom kräver undervisningen ett stort mått av färdighetsträning, vilket begränsar möjligheterna att undervisa i stora grupper.

³⁷ Se *Nationella minoritetsspråk* (Riksrevisionen 2025).

Lärosätenas interna ekonomiska hantering av små ämnen

I det här avsnittet redogör vi översiktligt för hur lärosätena finansierar småspråk och andra små ämnen baserat på informationsinhämtning från lärosätena. Likaså beskrivs hur lärosätena gör för att hantera en utmanande ekonomisk situation och var beslutsmandatet ligger. Vi beskriver även de underlag kring eventuella omfördelningar eller stöd till små ämnen som vi begärt in från ett urval lärosäten.

I dialogerna med lärosätena framträder den dominerande bilden att småspråken har en ansträngd ekonomisk situation. Det är vanligt att den sammanlagda ersättningen inte räcker till att täcka ett språkämnes utbildningskostnader.³⁸ Även vissa små ämnen som klassificerar sina kurser till utbildningsområden med högre ersättningsbelopp har problematiken att inte kunna bära sina egna kostnader. Lärosätena beskriver särskilt det i relation till utbildningar som innehåller dyra moment.

Det nationella resurstilldelningssystemet har stor inverkan på lärosätenas interna fördelning

Den generella bilden som framkommer från våra dialoger med lärosätena är att det nationella resurstilldelningssystemet för utbildning på grundnivå och avancerad nivå har stor inverkan på hur lärosätena internt fördelar resurser. Bilden överensstämmer med resultaten i en tidigare rapport från UKÄ om lärosätenas interna resursfördelning.³⁹

Vid de lärosäten vi intervjuat får fakulteterna uppdrag i form av takbelopp eller motsvarande från universitetet centralt. De relationer som gäller mellan ersättningsbeloppen för olika utbildningsområden i det nationella systemet styr huvudsakligen fakulteternas tilldelning av utbildningsmedel. Exempelvis utgår den interna ersättningen till språk från det nationella ersättningsbeloppet för humanistiskt utbildningsområde.

Det är ovanligt med större omfördelningar i relation till ersättningsbeloppen mellan fakulteter och ämnen på central nivå, men det är däremot vanligt att man i viss mån ger förstärkningar av olika slag till vissa ämnen och verksamheter.

Lärosätena uttrycker i dialogerna tydligt att man tar särskilda åtaganden på allvar och eftersträvar livaktighet i utbildningarna.⁴⁰ Det framkommer också att ansvaret för särskilda åtaganden i många fall har utgjort grunden för lärosätens interna ekonomiska förstärkningar till de utpekade

³⁸ Detta förhållande är något som observerats tidigare, se exempelvis *Om småspråken vid lärosätena i Stockholm-Uppsala-regionen* (Vetenskapsrådet 2005), s. 13.

³⁹ Se *Om universitetens interna resursfördelning* (UKÄ 2024), vilken framför allt belyser hur lärosätena fördelar resurser centralt och på fakultetsnivå.

⁴⁰ Se även *Om småspråken vid lärosätena i Stockholm-Uppsala-regionen* (Vetenskapsrådet 2005), s. 13.

ämnena. I vissa fall skickar det nationella ansvaret också en signal internationellt som stärker ämnet både utbildningsmässigt och forskningsmässigt. I enstaka fall ges särskilda statliga medel för de särskilda åtgärderna (se bland annat bilaga B). Lärosätena poängterar att när medlen ges på kort sikt har lärosätena svårt att utveckla en gynnsam miljö kring ämnet vad gäller rekrytering av lärare och andra former av satsningar.

På central nivå gör lärosätena avsättningar för gemensamma satsningar och prioriteringar. De belopp som slutligen fördelas till fakulteterna blir därför lägre än de interna takbeloppen, och de interna ämnesvisa så kallade prislapparna blir vanligtvis lägre än de nationella ersättningsbeloppen. En del av de avsatta medlen återförs på vissa lärosäten som ekonomiskt stöd för små ämnen, i synnerhet småspråk.

De flesta av de lärosäten vi har intervjuat har en organisation som innefattar fakulteter/fakultetsnämnder och institutioner. På fakulteterna fördelas utbildningsuppdragen vidare till institutionerna på motsvarande sätt som den centrala nivån gör till fakulteterna, men vi ser att variationen i fördelningsmodeller är större än på central nivå. Det är också vanligare med omfördelningar av resurser mellan ämnen och utbildningsområden baserat på behov eller prioriteringar i undervisningen. Även på fakultetsnivå görs avsättningar för gemensamma ändamål, vilket innebär att prislappen per ämne ofta är ännu lägre när den når institutionerna.

Småspråk får internt ekonomiskt stöd på lärosätena

Flera lärosäten som vi har intervjuat har någon typ av ekonomiskt stöd till små ämnen. Stöden är framför allt fokuserade till språkämnen oavsett storlek, till ämnen där lärosätena har särskilda uppdrag och till småämnesmiljöer inom lärarutbildningen. I dialogerna med lärosätena har det framkommit att de interna stöden till framför allt språkämnen ofta ses som betydelsefulla för att kunna bedriva utbildning.

Stöden är utformade på olika sätt men de ges vanligtvis som ett fast belopp eller som en procentuell höjning av den interna prislappen. Vid de flesta lärosäten utgår ett stöd från central nivå, som sedan följer med när fakulteten fördelar medel till institutionerna. Flera fakulteter har också ytterligare stöd till små miljöer som de fördelar till institutionerna. I vissa fall beskrev lärosätena i våra dialoger hur stöden funnits sedan lång tid tillbaka, i andra fall gav de exempel på språkstöd som fasats ut. Vid sidan om dessa stöd, kan det också finnas andra initiativ/centrala avsättningar som får effekter på små ämnen och språk.

Inför intervjuerna med Göteborgs universitet, Lunds universitet, Stockholms universitet, Umeå universitet och Uppsala universitet meddelade vi lärosätena att vi önskade ta del av eventuella dokument som beskriver ekonomiska omfördelningsmodeller inom lärosätet.

Nedan följer kortfattade redogörelser av de förstärkningar som lärosätena har rapporterat inom ramen för det här uppdraget. Rapporteringen skedde under hösten 2025 och gäller situationen då. I vissa fall är underlaget kompletterat med information från andra offentliga källor.

Göteborgs universitet

Göteborgs universitet utgår som de övriga lärosätena som vi intervjuat från de nationella ersättningsbeloppen men har en förstärkning för språkutbildningar. På central nivå görs en förstärkning för utbildningar i språk med fem procent på den interna prislappen för humanistiskt utbildningsområde. Även vid Humanistiska fakulteten används i dagsläget denna förstärkta interna prislapp utan ytterligare justeringar. Språkprislappen avser språk i allmänhet och inte bara småspråk. Inom ramen för lärarutbildningen vid Göteborgs universitet tillämpas också en särskild beslutad småkursersättning. Ersättningen grundar sig bland annat på kursernas storlek och är inte i första hand tilldelad vissa ämnen som anses små. I praktiken berörs många lärarutbildningskurser i språk av ersättningen, men även andra ämnen förekommer. Vid Humanistiska fakulteten får också huvudområdet arkeologi ersättning för de merkostnader som medföljer av att ämnet lyder under kulturmiljölagen (1988:950).

Lunds universitet

Lunds universitet har ett nationellt åtagande att genomföra utbildning i jiddisch och tilldelar med anledning av det en förstärkning till Humanistiska och teologiska fakulteterna⁴¹ på 990 000 kronor (2025). Lunds universitet har också ett centralt stöd till på 500 000 kronor till ämneslärarutbildningen i musik, som tilldelas den konstnärliga fakulteten.

Stockholms universitet

Vid Stockholms universitet finns ett småämnesstöd till de fem språkämnen för vilka universitetet har ett särskilt åtagande. Utöver dessa ämnen ges stödet till ytterligare fyra mindre språkämnen: Latin, grekiska, nederländska och nordiska språk (danska/norska). Småämnesstödet utgår från central nivå och kanaliseras till den humanistiska fakulteten, som sedan fördelar medel utifrån institutionernas äskanden. Stödbeloppen är differentierade utifrån ämnets prislapp. Ämnen som avräknar mot humanistiskt utbildningsområde erhåller 675 000 kronor per år, medan ämnen som avräknar mot övrigt utbildningsområde får 600 000 kronor per år (2025). Stödet får bara användas då institutionen inte har sparat eget kapital.

Dessutom avsätter för närvarande rektor 2 000 000 kronor årligen för en språksatsning, som bland annat inneburit att Forum för språk och

⁴¹ Den teologiska fakulteten och den humanistiska fakulteten vid Lunds universitet administreras tillsammans i en gemensam ledningsstruktur med benämningen Humanistiska och teologiska fakulteterna.

litteratur har inrättats. Inom italienska, nederländska, portugisiska och tyska finns också stöd från externa aktörer som institut och ambassader som stärker utbildningen.

Umeå universitet

Vid Umeå universitet utgår ett centralt språkstöd till all utbildning i språk, inte bara småspråk. Det finansieras genom ett bidrag från samtliga fakulteter och Lärarhögskolan, och baseras på respektive fakultets och Lärarhögskolans budgeterade intäkt för helårsstudenter och helårsprestationer under året. År 2025 uppgick stödet till totalt 9 411 000 kronor. Humanistiska fakulteten vid Umeå universitet ger ett eget språkstöd till all utbildning i språk. År 2025 uppgick stödet till 2 917 000 kronor. På Lärarhögskolan vid Umeå universitet finns ett särskilt småämnesstöd inom ämneslärarprogrammet. Stödet innebär att den institution som ger en kurs i vissa fall garanteras en lägsta nivå på ersättning när studentantalet är lågt. Kostnaden för stödet tas inom Lärarhögskolan.

Uppsala universitet

Vid Uppsala universitet finns stöd till språk och små ämnen på flera nivåer. Universitetet har ett centralt ämnesstöd för vart och ett av deras särskilda åtaganden – 11 språkämnen samt egyptologi, estetik och seismologi. Stödet uppgick under 2025 till 730 000 kronor per ämne. Organisatoriskt har Uppsala universitet vetenskapsområden som en nivå ovanför fakulteterna. Områdesnämnden för vetenskapsområdet humaniora och samhällsvetenskap fördelar årligen 2 000 000 kronor till Språkvetenskapliga fakulteten. På fakultetsnivå tillämpar Språkvetenskapliga fakultetsnämnden en modell för fördelning av institutionernas takbelopp som medför att de institutioner som har många småutbildningsmiljöer får ett påslag med cirka 10 procent per helårsstudent.

De ekonomiska besluten ligger på institutionsnivå

Från dialogerna med lärosätena framkommer det att det framför allt är på institutionerna som man hanterar de ekonomiska utmaningar som små ämnen ställs inför. På institutionsnivå får ämnen och kurser balansera varandra för att få ekonomin att gå ihop. Kurser med stora studentantal kan ge ett överskott som balanserar de underskott som uppstår i kurser där ett lågt studentantal i kombination med låga ersättningsbelopp inte räcker för att täcka kursens kostnader.

För språkutbildningarna är kurser på nybörjarnivå vanligtvis en viktig inkomstkälla. Studentantalen är ofta större på grundnivå än på avancerad nivå, och det är då svårt för en språkkurs på avancerad nivå att bära kursens egna kostnader. Nybörjarkurserna, men även andra språkkurser som attraherar många studenter, spelar därför en viktig roll i att kunna balansera språkutbildningarnas sammanlagda kostnader.

Det är också vanligt med liknande balans mellan olika ämnen, där ämnen med starkare ekonomi kompenserar små ämnen som går med underskott inom en och samma institution. Att skapa miljöer där mindre ämnen kan bäras upp av större ämnen har också länge varit en av drivkrafterna till omorganisationer.

I dialogerna med lärosätena framkommer dessutom att fakultetsnivån ibland låter en del institutioner gå med underskott, även om man har som mål att var och en av institutionerna ska ha en ekonomi i balans. Underskottet balanseras upp genom att andra institutioner inom samma fakultet går med överskott.

Även om det tycks vara mindre vanligt förekommande, händer det också att betalande internationella studenter har bidragit till att klara den ekonomiska situationen i vissa ämnen. Det finns också enstaka exempel på att små ämnen vid lärosätena stöds av externa aktörer som institut och ambassader. Ytterligare sätt att minska kostnaderna på institutionsnivå är att två eller fler institutioner går samman för att finansiera ett gemensamt administrativt stöd. På så sätt delar man kostnaderna.

Utbildning i små ämnen och småspråk

I vår kartläggning och analys framgår några gemensamma nämnare för små ämnen. En del mönster är speciellt framträdande för språk/småspråk. I avsnittet beskrivs karakteristiska drag i utbildningen i små ämnen på olika nivåer samt påverkan på lärarförsörjningen.

En del små ämnen finns på några få lärosäten

Från såväl våra dialoger med lärosätena som tillgänglig statistik framgår att en del språk bara finns på enstaka lärosäten och att de betraktas som småspråk på lärosätet. Vi ser i vår kartläggning att en förändring har ägt rum jämfört med situationen som den beskrivs i Högskoleverkets undersökning 2003. Idag är småspråksproblematiken synlig ur ett nationellt perspektiv i fler språk än 2003.⁴² Den bilden bekräftas i våra dialoger med lärosätena.

En del språk har blivit så små att de av olika skäl lagts ner på en del lärosäten, medan undervisning i nya språk har tillkommit. Att färre lärosäten ger utbildning i språk illustreras i tabellerna i Bilaga C där vi jämför helårsstudenter i språk mellan 2007/08 och 2024/25. Exempelvis har en tydlig minskning skett för moderna språk där franska minskat från 17 till 11 lärosäten, spanska från 18 till 12 och tyska från 18 till 10.⁴³

⁴² *Att vara eller inte vara?* (HSV 2003), s. 5, 98–100.

⁴³ UKÄ:s statistik anger de lärosäten som har registrerade helårsstudenter inom ämnena. Se även *LEXIS – Infrastruktur för språkforskning i Sverige* (RJ 2025), s. 18–20 för en jämförbar observation, notera dock att det är baserat på ett annat underlag och avser en annan tidsperiod.

I dialogerna med lärosäten framgår att situationen inte bara gäller språk. Även i andra små ämnen eller inriktningar på ämnen inom humaniora, samhällsvetenskap och naturvetenskap kan det vara endast ett eller få lärosäten som ger utbildning. Det kan handla om ett ämne där lärarna besitter unik spetskompetens nationellt och/eller internationellt och lärosätet är ensamt om att kunna erbjuda utbildningen. Lärosätena ger även exempel på när inriktningen på ämnet ger en unik möjlighet att bidra till den regionala kompetensförsörjningen. För sådana ämnen menar lärosätena att det är av yttersta vikt att kunna fortsätta erbjuda utbildning på högskolenivå, även om de är små, eftersom de är att betrakta som samhällskritiska. Lärosätena framhåller också vikten av att bibehålla bredd i utbildningsutbudet genom att fortsätta erbjuda utbildning i vissa små ämnen.

Det har blivit färre studenter på avancerad nivå

Lärosätena uttrycker de att de märker en ökande trend att studenterna i språk främst studerar på de inledande kurserna på grundnivå. Antalet helårsstudenter på de första kurserna är betydligt högre än på fortsättningskurserna på grundnivå och kurserna på avancerad nivå. Detta bekräftas i statistiken. Som framgår av tabell 3 är det ett tydligt mönster för språkämnen att en liten, och för småspråk minskande, del av utbildningen ligger på avancerad nivå.

I våra dialoger med lärosätena beskriver de en situation med allt färre studenter på de avancerade kurserna även i andra ämnen än i språk. Ofta beror det enbart på studenttillströmningen, men det kan också vara en konsekvens av hur lärosätena strukturerar utbildningen. Exempelvis kan ett program ha många olika inriktningar på den senare delen av programmet för att studenterna ska kunna specialisera sig. Programmet som helhet kan då ha tillräckligt många studenter men var och en av inriktningarna har få studenter. Att ändå ge inriktningarna är ett medvetet val från lärosätet för att säkerställa specialistkompetens.

Fristående kurser på distans behövs i små ämnen

En stor del av svensk utbildning på grundnivå och avancerad nivå ges idag i form av program. I våra dialoger med lärosäten poängterar de att för en del små ämnen, i synnerhet småspråk, är situationen annorlunda.

Som framgår i UKÄ:s statistik så ges den dominerande delen av utbildningen i språk, särskilt småspråk, som fristående kurser. Det är också vanligt att språk ges som enstaka kurser inom andra program, exempelvis lärarprogram. Lärosätena beskriver situationer där de startat språkprogram som efter några år har behövt läggas ner, relativt ofta på grund av vikande studentunderlag. I de fall man erbjudit språkprogram med valbara språk har det inte varit ovanligt att studenterna väljer svenska och engelska, medan få väljer andra främmande språk. Det innebär att småspråkens situation inte har förbättrats genom att ge program. Det

finns endast några få lärosäten som erbjuder program inom språkområdet.

En del små ämnen ingår som stödämnena i program, i form av några obligatoriska kurser. Det kan innebära att ekonomin för ämnet som helhet bär sig, men att de rena ämneskurserna fortfarande har en småämnesproblematik. Dessutom så binds lärarna inom ämnet upp i undervisning i stödkurserna. Exempel från några lärosäten på sådana ämnen är statistik i samhällsvetenskapliga utbildningar eller fysik i en del ingenjörsutbildningar.

I dialogerna med lärosätena framgår att de för att kunna erbjuda utbildning i unika ämnen till fler studenter inte sällan väljer att ge kurserna på distans. Det gäller såväl språk som andra små ämnen. I språk ges markant fler kurser än för högskolan som helhet både på distans och som fristående kurs, vilket framgår av statistiken i tidigare kapitel.

Flera av lärosätena poängterar att även om de generellt prioriterar campusförlagd utbildning både som program och fristående kurser, finns det grupper av studenter man inte når utan att erbjuda utbildning på distans. Studenter flyttar sällan för att läsa enstaka kurser, även om det skulle ge dem tillgång till unik kompetens. Alternativet till att erbjuda distansutbildning skulle vara att inte erbjuda utbildning i ämnet alls, och lägga ner det, vilket lärosätena poängterar vore olyckligt.⁴⁴ I sin granskning av nationella minoritetsspråk pekar även Riksrevisionen på distansundervisning som en central komponent i att erbjuda relevanta målgrupper kurser inom minoritetsspråken.⁴⁵

I hög grad finns distanskurserna på avancerad nivå. I våra dialoger med lärosätena framgår att det finns undantag där man i stället erbjuder de inledande kurserna på distans för att locka fler studenter till ämnet, med syfte att få studenterna tillräckligt intresserade i de inledande kurserna för att välja att läsa de mer avancerade kurserna på campus. De ger även exempel på ämnen där kurserna både på grundnivå och avancerad nivå är på distans.

I vissa ämnen ges kurser på distans för en internationell studentgrupp. Det kan stärka ämnet genom att man får fler studenter samtidigt som lärosätet bidrar med spetskompetens på en internationell arena. I universitetsallianserna inom EUI (European Universities initiative), där flera berörda lärosäten deltar, är det nödvändigt att kunna erbjuda fristående kurser på distans.

I våra dialoger uttrycker lärosätena att genomströmningen är en utmaning med att ge kurser på distans. Den skiljer sig åt mellan olika ämnen

⁴⁴ Detta strategiska perspektiv på distansutbildning, särskilt avseende småspråk, är något som UKÄ observerat tidigare: *Distansutbildning i svensk högskola* (UKÄ 2017), s. 45–46.

⁴⁵ *Nationella minoritetsspråk* (Riksrevisionen 2025), s. 33–34.

och ämnesområden, men även mellan olika studieformer. Genomströmningen på distanskurser är generellt sett lägre än på campuskurser. Dessutom är genomströmningen på fristående kurser ofta lägre än på kurser som ges inom program. Kombinationen av de två faktorerna gör att det är särskilt utmanande med genomströmning inom vissa utbildningar i humaniora, i synnerhet språk. Lärosätena har i våra dialoger påtalat att de arbetar aktivt med att öka genomströmningen. De pekar på att det finns distanskurser och fristående kurser där genomströmningen är god, men det kräver insatser av lärosätet. I en del fall beskriver lärosätena hur de förstärkt ekonomin och ökat genomströmningen för tidigare små ämnen genom att skapa nya program.

I dialogerna med lärosätena uttrycker de en stark oro över att det sker en minskning av distanskurser och fristående kurser som effekt av att det på nationell nivå görs en omfördelning av medel baserat på ”utbildningar med låg aktivitet och genomströmning samt på omfattningen av fristående kurser där det inte bedöms råda motsvarande brist på arbetsmarknaden”.⁴⁶ Lärosätena menar att precis som det inte per automatik är sämre kvalitet i små ämnen eller småspråk, är det inte heller per automatik sämre kvalitet på distansundervisning. Samtidigt står distansundervisningen inför andra utmaningar och ställer andra krav på pedagogik än campusförlagd utbildning.

Neddragningen av distanskurser bedömer lärosätena främst drabbar humaniora. De menar att den kan leda till att ytterligare små ämnen behöver läggas ner, i synnerhet inom språk. I vissa fall, som i små ämnen och småspråk, kan distanskurser vara den enda möjligheten att erbjuda undervisning och rekrytera studenter. En generell neddragning av distanskurser riskerar att drabba dessa ämnen särskilt hårt.

Lärosätena pekar på förändringar i moderna språk

I våra dialoger med lärosätena framkommer inga generella gemensamma drag som gäller studenter i alla små ämnen. Studenterna finns inom olika ämnesområden, har olika förkunskaper och förutsättningar att klara studierna. Däremot anger lärosätena att de ser vissa förändringar vad gäller studenter och sökmönster i språk.

I våra dialoger framhåller lärosätena att de tycker att rekryteringsbasen i språk har förändrats, i synnerhet för moderna språk. De menar att det i moderna språk är svårt att rekrytera studenter till lärosätens kurser och att de som söker har sämre förkunskaper än förut. Lärosätena har förändrat utbudet och erbjuder ofta både introducerande kurser med förkunskapskrav i språket (vanligtvis nivå 3 från gymnasiet), och kurser som de benämner som ”förberedande kurser” utan särskild behörighet. Ett tecken på att studenter främst är intresserade av en introducerande kurs

⁴⁶ Budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1), Utgiftsområde 16, s. 131.

med färdighetsträning kan också vara att många språkstudenter endast studerar på de inledande kurserna.

Från UKÄ:s statistik (tabell 3) framgår att antalet helårsstudenter i moderna språk har minskat något, vilket står i kontrast till situationen för de moderna språken i gymnasieskolan där antalet elever inte minskat. I våra dialoger med lärosätena beskriver de en situation i moderna språk som tyder på en småspråksproblematik, med färre studenter på de senare kurserna på grundnivå, få studenter på avancerad nivå och forskarnivå. Dessutom är det allt färre lärosäten som erbjuder utbildning i moderna språk. Att moderna språk dras med en småspråksproblematik är en tydlig skillnad från tidigare undersökningar.

Lärosätena uttrycker även en oro för att situationen i moderna språk, och eventuellt även i andra språk, kommer att förvärras om meritpoängen för språk tas bort som utredningen om likvärdiga betyg och meritvärden har föreslagit.⁴⁷ De menar att det kommer att innebära att färre väljer moderna språk, och att rekryteringsbasen då minskar. Det ligger i linje med bedömningen i en tidigare analys från Skolverket.⁴⁸

En vidare analys av sökmönster från gymnasieskolan till högskolan för de som har betyg i moderna språk, i synnerhet de med nivå 3, skulle kunna vara värdefull för lärosätena men ligger utanför ramen för vårt uppdrag.

En stark forskningsmiljö minskar småämnesproblematiken

Vi har kartlagt och analyserat förutsättningar för utbildning på grundnivå och avancerad nivå, men undervisningen ska enligt 1 kap. 3 § högskolelagen bedrivas så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning. En god forskningsanknytning betraktas som en central kvalitetsfaktor.⁴⁹ Vi har i våra dialoger med lärosätena diskuterat utbildning på forskarnivå och forskning. De faktorerna påverkar både huruvida ett ämne betraktas som litet och situationen med lärarförsörjning.

I dialogerna med lärosätena framgår det tydligt att småämnesproblematiken kan påverkas av huruvida det finns omfattande forskning eller inte i ämnet. Baserat endast på den ersättning som erhålls från utbildning på grundnivå och avancerad nivå skulle många små ämnen inte klara av att bära kostnaden för en hel lärartjänst. I en miljö med omfattande forskning förses utbildningssidan med personal som har möjlighet att undervisa en relativt liten del av sin tid och kan forska resten av sin tid.

⁴⁷ *Ett likvärdigt betygssystem* (SOU 2025:18), s. 545–546, 815–817.

⁴⁸ *Redovisning av uppdrag om förslag på åtgärder i händelse av att meritpoängen avskaffas* (Skolverket 2018).

⁴⁹ En generell utgångspunkt för UKÄ:s verksamhet och det nationella kvalitetssäkringssystemet, se även *Forskningsanknytning* (KVA 2023).

Möjligheten att behålla meriterad personal trots ett litet studentunderlag blir större i forskningstunga miljöer. I dialogerna framgår att lärosätena i de fallen inte ser att kursen eller ämnet med få studenter har problem, och man har inte ens resonerat i termer av ”små ämnen”. Sådana miljöer nämns ofta i samtalen med representanter för naturvetenskap och samhällsvetenskap, men det finns även exempel inom humaniora, inklusive vissa språk.

Några lärosäten nämner i dialogerna att även formen på forskningsfinansieringen kan påverka lärartillgången i ett litet ämne. I miljöer där det finns stor omfattning tidsbegränsade externa anslag finns det ofta en stor grupp personal som kan gå in i undervisning. Samtidigt kan fluktuationer i forskningsfinansiering påverka tillgången på undervisande personal under vissa perioder. I miljöer som i större utsträckning förlitar sig på basanslagen för forskning blir det en större utmaning att få stor forskningsvolym, men då kan tillgången på undervisande personal å andra sidan bli mer stabil över tid.

Få studenter på forskarnivå påverkar kompetensförsörjningen

En del av småämnesproblematiken ligger i att ämnena kan ha relativt många studenter på de första kurserna på grundnivå, men få studenter på avancerad nivå. Problematiken kan även finnas på forskarnivå, vilket i sin tur gör det svårare med den interna kompetensförsörjningen på lärosätet. Mönstret med få studenter både på avancerad nivå och på forskarnivå är särskilt tydligt i många språkämnen.

Lärosätena framför att det med få forskarstuderande kan vara utmanande att rekrytera lärare externt, eftersom det är svårt för lärarna att få den handledarerfarenhet som behövs för att meritera sig vidare. Särskilt märkbar är problematiken med få forskarstuderande i de ämnen där endast ett svenskt lärosäte har ämnet, och ämnen där det är få studenter nationellt. Bristen på disputerad personal samt en utmanande ekonomisk situation kan leda till att man anställer adjunkter, och till och med amanuenser, för att kunna tillhandahålla undervisning i tillräcklig omfattning.

Forskarstuderande är ofta mer mobila än studenter på grundnivå och avancerad nivå. I många ämnen rekryteras forskarstuderande från andra lärosäten såväl nationellt som internationellt, vilket gör att småämnesproblematiken blir mindre. Den internationella rekryteringen stärker miljön i ämnet, men kan innebära problem när undervisningen på grundnivå och avancerad nivå ska ske på svenska. Lärosätena pekar på lärarutbildning i små ämnen, i synnerhet språk, som en utmaning i relation till internationell rekrytering eftersom undervisningen i lärarutbildningen måste ske på svenska. En del är bekymrade över att de forskarstuderande som kan undervisa på svenska får undervisa i markant större omfattning än övriga.

I våra dialoger ger lärosätena exempel på att en liten utbildningsmiljö på forskarnivå kan hanteras på olika sätt. Ämnen på forskarnivå kan gå ihop för att skapa en bättre miljö och ett sammanhang för de forskarstuderande. Det kan vara en forskarskola, gemensamma kurser, gemensamma seminarier med mera. Sådana åtgärder fungerar kvalitetshöjande och kan även komma utbildning på grundnivå och särskilt avancerad nivå till del. Större miljöer kan även skapas genom organisatoriska lösningar.

För en del av minoritetsspråken är situationen med lärarförsörjning extra problematisk. I de språken finns alltför få som har genomgått en forskarutbildning och kan rekryteras som lärare. Lärosätena menar även att ett ytterligare bidrag till problemet är att de vid rekrytering av lärare konkurrerar med närliggande länder, exempelvis med Norge inom samiska.

En liten lärargrupp, som ibland kan bestå av endast en lärare, blir en sårbar miljö. De få, eller den enda, lärare som finns får ansvaret för all utbildning och det blir inte alltid tid över till forskning. Flera lärosäten tar upp att situationen inte sällan också blir ett arbetsmiljöproblem. När situationen avhängig av endast en lärare kan man i värsta fall inte erbjuda undervisning alls i ämnet om läraren tar tjänstledigt, blir sjukskriven eller liknande.⁵⁰

Språkämnenas särart begränsar lärarflexibiliteten

I dialogerna med lärosätena framgår att det inom naturvetenskap och samhällsvetenskap inte är ovanligt att lärarna kan undervisa i flera närliggande ämnen eller specialiseringar av ämnet. I språkutbildningarna är det en större utmaning eftersom det är svårt för lärarna att undervisa i något annat språk.

För småspråken blir det extra komplicerat eftersom antalet studenter är litet och det inte alltid finns tillräckligt med underlag för att finansiera fler lärartjänster. Inom en del språk försöker lärosätena underlätta situationen genom att rekrytera lärare som har vetenskaplig kompetens inom mer än ett språk. Denna situation är en del av skillnaden mellan små ämnen generellt och småspråk specifikt.

En nationell språkstrategi

I våra dialoger med lärosätena har frågan om en nationell språkstrategi tagits upp. Förslag om en nationell språkstrategi har behandlats i tidigare utredningar, och frågan är fortfarande aktuell från lärosätenas sida. Den berörs också av Riksbankens Jubileumsfonds projekt LEXIS.⁵¹ Även

⁵⁰ Se även *Nationella minoritetsspråk* (Riksrevisionen 2025), särskilt s. 34–36.

⁵¹ *LEXIS – Infrastruktur för språkforskning i Sverige* (RJ 2025), s. 17–18.

Skolverket föreslog 2018 att en sådan skulle utarbetas för att främja att elever studerar moderna språk och engelska.⁵²

Lärosätena har i dialogerna pekat på både för- och nackdelar med en nationell språkstrategi som åtgärd för att stärka situationen för småspråk. Lärosätena är ense om att språkens betydelse behöver synliggöras på en nationell nivå, men huruvida det bäst sker genom en språkstrategi eller inte skulle behöva utredas vidare. Några lärosäten påpekar att en strategi med fördel bör vara forskningsbaserad. Det finns också skilda åsikter från lärosätena om den skulle behöva omfatta hela utbildningssystemet eller inte. Ett skäl till att den skulle omfatta även skolan är att språkundervisning i grundskolan och gymnasieskolan har betydelse för att uppfylla EU:s språkpolitiska mål och dessutom påverkar utbildningen på andra nivåer.

För högre utbildning och forskning har lärosätena möjlighet att ta fram en sådan strategi. Det kan dock finnas fördelar att en strategi tas fram av flera parter. Om en sådan ska gälla även skolan behöver även andra instanser i utbildningssystemet vara involverade.⁵³

Lärosätenas hantering av småämnesproblematik

Lärosätena har olika lösningar för att hantera småämnesproblematiken. Målet är, utöver att behålla en ämnesbredd i utbildningsutbudet, att studenterna ska ha en bra studiemiljö och att lärarna ska få en mer dräglig situation, samt att ekonomin ska gå ihop. Det handlar ofta om att utveckla och omforma utbildningsmiljöerna för studenterna. I en del fall gör lärosätena bedömningen att den enda rimliga åtgärden är att lägga ned ämnet. I det här avsnittet beskrivs olika former av hantering som samläsning, samarbeten, organisationsförändringar och nedläggningar.

Samläsning är en vanlig lösning

Från våra dialoger med lärosätena framgår att samarbete mellan utbildningar är ett viktigt sätt att hantera småämnesproblematiken, inte minst i språk.

Samarbete *inom* ett lärosäte, mellan olika institutioner och fakulteter, kan ske i olika former. I dialogerna med lärosätena framkommer exempel på gemensamma program inom lärosätet, eller samarbete i generiska kurser

⁵² Redovisning av uppdrag om förslag på åtgärder i händelse av att meritpoängen avskaffas (Skolverket 2018).

⁵³ Så är fallet med den nationella språkstrategi som antagits i Danmark: *Strategi for styrkelse af fremmedsprog i uddannelsessystemet* (Undervisningsministeriet och Uddannelses- og Forskningsministeriet 2017).

som ges för flera studentgrupper. En annan form av samarbete kan vara att vissa små ämnen är stödämnena i andra utbildningar.

I våra dialoger med lärosätena framgår att samläsning är en av de allra vanligaste lösningarna för att ha möjlighet att ge utbildning i ämnen med småämneproblematik. Det kan innebära samläsning för studenter från olika kurser, eller mellan program kombinerat med studenter från fristående kurs. Den totala studentgruppen blir då större och de ekonomiska förutsättningarna för kursen och ämnet bättre.

Samläsning kan ha positiva effekter för studenterna och lärarna, då det ger större möjligheter till utbyte mellan olika studentgrupper och en bättre arbetsituation för lärarna. Men för att lyckas med samläsning poängterar lärosätena att lärarna särskilt behöver uppmärksamma den mindre studentgruppen, och i undervisningen vara medvetna om att kursen består av en heterogen skara studenter.

När samläsning blir omfattande kan den ge upphov till en stor komplexitet som påverkar möjligheterna att förändra utbildningsutbudet inom lärosätet eller att samarbeta med andra lärosäten. Ett vanligt förekommande exempel från lärosätena vad gäller språk är samläsning med lärarutbildningen. Utöver att man på så sätt bibehåller utbildning i språk så får man möjlighet att ge fler inriktningar på lärarutbildningen. Det gäller då att ge utrymme både åt det didaktiska och åt det ämnesvetenskapliga i kursens innehåll. Komplexiteten i samläsningen illustreras även i en rapport från SUHF om samarbete inom ämneslärarutbildningen som undersökt samläsningen på olika lärosäten.⁵⁴

Samarbeten mellan lärosäten behöver stärkas

Samarbeten *mellan* lärosäten är ett sätt att stärka möjligheterna att behålla ett ämne och samtidigt bidra till att ämnet når fler studenter. För att underlätta samläsning mellan olika lärosäten ges ofta kurser på distans. Det möjliggör att kurser från ett annat lärosäte på ett enkelt sätt kan ingå i program eller utgöra valbara kurser för större grupper studenter. I dialogerna med lärosätena poängteras möjligheten till samarbete ofta i samband med lärarutbildning inom lärosätet. Likaså pekar de på samarbeten mellan lärosäten i ämneslärarutbildning. I den så kallade lärarutbildningsutredningen har samarbeten inom lärarutbildningen kartlagts och analyserats.⁵⁵ Den har följts upp av en utförlig analys av SUHF.⁵⁶ I ett fortsättningsprojekt arbetar SUHF med att främja samarbete och samordning inom lärarutbildningsområdet.⁵⁷

⁵⁴ *Lärosätesövergripande samarbete kring ämneslärarutbildning* (SUHF 2025), s. 92 ff.

⁵⁵ *Ämneskunskaper och lärarskicklighet* (SOU 2024:81), s. 254 ff samt 261–262.

⁵⁶ *Lärosätesövergripande samarbete kring ämneslärarutbildning* (SUHF 2025).

⁵⁷ *Övergripande inriktning på SUHF:s fortsatta arbete för att främja samarbete och samordning inom lärarutbildningsområdet* (Presidiebeslut, dnr SU-850-008-26).

Av våra dialoger med lärosätena framgår att omfattningen av samarbeten mellan olika lärosäten skiljer sig mellan olika utbildningsnivåer. Det finns exempel på utbildningsprogram på grundnivå som ges gemensamt med flera lärosäten, men lärosätena menar att det är komplicerat att få sådana samarbeten att hålla under en längre tid. Fler samarbeten finns på avancerad nivå, vilket blir enklare om man där kan erbjuda fristående kurser på distans. Av dialogerna framgår att några lärosäten planerar att utveckla samarbeten på avancerad nivå i språk.⁵⁸

Lärosätena menar att samarbeten på forskarnivå är betydligt enklare att utforma. På forskarnivå kan samarbeten ske både på individnivå och i större grupper som gemensamma forskarskolor, något som särskilt i det senare fallet har möjlighet att stärka forskningsanknytningen och utbildningsmiljön även för de lägre utbildningsnivåerna.

Lärosätena ser också att andra typer av samarbeten kan skapa mervärde för studenterna och utbildningen även om de inte har direkta ekonomiska effekter. Det kan handla om utbyte av personal eller samarbeten med andra typer av organisationer, som exempelvis språkinstitut.

Ett exempel på en aktuell samarbetssatsning är det uppdrag regeringen gett inför 2026 till valda lärosäten att kartlägga lärarutbildning i små ämnen där studentunderlaget är för litet för att en lärarutbildning ska kunna anordnas.⁵⁹ Om lärosätena kan utveckla hållbara och välvägd utbildningssamarbeten kan det ha en gynnsam effekt på undervisningen inom små ämnen generellt.

Organisationsförändringar kan ge positiva effekter för små ämnen

Organisationsförändringar görs regelbundet på lärosätena och kan ha många olika orsaker, inte minst strategiska. En del sådana kan påverka ämnen med småämnesproblematik.

Genom att förändra organisationen och forma nya miljöer kan man underlätta situationen för de ämnen som har få studenter på någon nivå och få lärare inom ämnet. Lärosätena beskriver i dialogerna såväl sammanslagningar av hela institutioner till större som hur de har försökt skapa institutionsöverskridande sammanhang för att få synergieffekter. En del lärosäten menar att de genom större institutioner kan arbeta mer strategiskt medan andra låter institutionerna vara mindre och i stället skapar institutionsöverskridande miljöer och samarbeten. En enklare

⁵⁸ I *Verksamhetsplan 2026 för Språkvetenskapliga fakulteten vid Uppsala universitet* anges följande: ”Nationellt samarbete på avancerad nivå. Det stora flertalet av fakultetens huvudområden får anses utgöra små eller mycket små utbildningsmiljöer på avancerad nivå. Under 2026 initierar nämnden ett pilotprojekt på nationell nivå för att undersöka möjligheterna till långsiktiga och systematiska utbildningssamarbeten på avancerad nivå. Under 2026 avsätts 200 tkr till Institutionen för moderna språk för ändamålet.”

⁵⁹ Se *Kartläggning av små ämnen* i regleringsbrev 2026 för Göteborgs universitet, Linköpings universitet, Malmö universitet, Stockholms universitet och Umeå universitet.

organisationsförändring kan vara att låta ett ämne byta organisationstillhörighet, exempelvis institution, för att stärka ämnet och främja nya samarbeten.

En del av de organisationsförändringar som beskrivits i tidigare utredningar om små ämnen och småspråk tycks ha genomförts med goda resultat. Det omstrukturerings- och startbidrag som Vetenskapsrådet delade ut 2002–2004 gav vid Lunds universitet upphov till Språk- och litteraturcentrum (SOL) som än idag är en levande miljö för språken med naturliga samarbetsytor.⁶⁰

Det minskade söktrycket i språk och påverkan på ekonomin har föranlett en del interna utredningar på lärosätena och förslag på omorganisationer. Vi har exempelvis fått ta del av en utredning som Linköpings universitet genomförde 2018 om hur verksamheten inom humaniora kunde utvecklas, mot bakgrund av det svåra ekonomiska läget.⁶¹ Ett antal åtgärder föreslogs, bland annat några institutionssammanslagningar som senare också genomfördes.

Det behövs insatser från lärosätet för att små ämnen ska överleva

I våra dialoger med lärosätena framgår att utmaningarna med att få ekonomin att gå ihop i små ämnen kan få till konsekvens att när lärare slutar till följd av pensionsavgångar ersätts de inte eller att den lärarledda tiden begränsas. I förlängningen beslutar lärosätena om nedläggning av ämnen. Nedläggningar kan också ha andra orsaker än ekonomi som strategiska beslut inom lärosätet, exempelvis prioriteringar från ledningen. Det krävs ekonomiska eller organisatoriska insatser från lärosätet för att behålla små ämnen, inte minst småspråk. I synnerhet har insatser från lärosätets ledning betydelse för förutsättningarna för små ämnen.

I dialogerna med lärosätena framkommer flera exempel på nedläggningar av ämnen. Exempelen varierar från nedläggning av hela institutioner eller ämnen till att ämnen omformas till nya ämnen. Lärosätena visar på exempel där ämnen formellt lagts ner, medan verksamheten i realiteten har integrerats och koncentrerats till andra närliggande ämnen eller flyttas till andra institutioner. I språk är utvecklingen tydlig med hela språkämnen som under de senaste decennierna har lagts ner vid flera lärosäten. I dialogerna med lärosätena framgår att det finns flera pågående processer där ytterligare språk är på väg att läggas ner.

De flesta nedläggningar eller omformningar initieras internt på lärosätena. Ett undantag är den utredning som gjordes 2005 på uppdrag av Vetenskapsrådet som undersökte språkämnen vid Uppsala universitet,

⁶⁰ Att vara eller inte vara? (HSV 2003), s. 23 och Utvecklingsprojekt angående språkutbildningar i främmande språk (Granfeldt 2025).

⁶¹ Redovisning av uppdrag om utvecklad verksamhet inom humaniora, ändrad institutionsstruktur och stabila ekonomiska förutsättningar (Tholin och Wänström, 2018).

Stockholms universitet, Södertörns högskola och dåvarande Mälardalens högskola. Utredningens förslag berörde bland annat ämneskoncentration, ökad profilering och utökad samverkan mellan lärosäten.⁶² Den tydligaste långvariga effekten av utredningen verkar vara att samtliga språk utom svenska och engelska, det vill säga tyska, franska, spanska, ryska och polska, vid Södertörns högskola lades ned.⁶³

Hinder för samarbeten

I våra dialoger med lärosätena har vi diskuterat vilka hinder för samarbeten det kan finnas både internt och på en nationell nivå.

Incitamenten för samarbete inom utbildning mellan lärosäten måste vara stora för att vara långsiktigt hållbara, exempelvis ett regionalt engagemang eller att man kompletterar varandra i kompetens. När man ger en utbildning gemensamt mellan lärosäten uppstår det problematik som har sitt ursprung både i ekonomi och administration. Intäkter kan gå förlorade när ett annat lärosäte ska ge kurser i stället för det egna lärosätet. När det gäller program som anordnas gemensamt kan lärosätena välja att låta alla studenter antas till ett lärosäte, eller att ha intag på fler än ett lärosäte. Båda alternativen kan bli problematiska. Även om en gemensam utbildning totalt sett kan ha ett rimligt antal studenter så kan det per lärosäte vara för få studenter och det uppstår småämnesproblematik på lärosätet.

SUHF undersöker utmaningar med samarbeten

Frågan om hur samarbeten mellan lärosäten inom utbildning kan uppmuntras och hinder kan undanröjas är en aktuell fråga. SUHF har nyligen genomfört tre projekt gällande samarbeten, varav två rapporterade under 2025 och ett ska rapportera 2026.⁶⁴

I SUHF:s ovan nämnda rapport om samarbete inom ämneslärarutbildningen beskrivs de olika studiegångarna på lärosätena som ett av de största hindren, vilket överensstämmer med resultatet från lärarutbildningsutredningen.⁶⁵ Andra hinder är en ökad administrativ börda, de interna samläsningsstrukturerna samt frånvaron av tillräckliga samarbetsstrukturer.

I en annan rapport från SUHF om samarbete kring professionsutbildningar inom hälso- och sjukvård nämns utmaningar som exempelvis fördelning av VFU-platser, olika utbildnings- och kursplaner och

⁶² Om småspråken vid lärosätena i Stockholm-Uppsala-regionen (Vetenskapsrådet 2005).

⁶³ *Språklöshet* (Kirsch 2006).

⁶⁴ *Direktiv till utredningen om ökat samarbete* (SUHF 2024), *Lärosätesövergripande samarbete kring ämneslärarutbildning* (SUHF 2025) och *Samarbete mellan lärosäten kring professionsutbildningar inom hälso- och sjukvård* (SUHF 2025).

⁶⁵ *Ämneskunskaper och lärarskicklighet* (SOU 2024:81), s. 256.

konkurrens om studenter.⁶⁶ Även stora kostnader för koordinering och administration är hinder.

I rapporterna poängteras att det finns incitament och goda argument för att samarbeta. Huvudtemat i SUHF:s projekt som ska rapportera under 2026 är att utforska hinder och möjligheter för ökat samarbete.⁶⁷ Flera av hindren som SUHF beskriver nämns också flitigt i våra dialoger med lärosätena.

Lärosätena arbetar internt med att undanröja hinder

I våra dialoger med lärosätena framgår att de arbetar internt med att undanröja hinder, även om det ibland kan vara svårt att definiera vad som är ett hinder. Vi har fått ta del av en utredning från Lunds universitet från 2019 som granskar hinder och möjligheter i samarbeten över fakultetsgränserna. Utredningen är illustrativ för de hinder och åtgärder som lärosätena nämner i våra dialoger.

Granskningen vid Lunds universitet fann att hindren för samarbeten upplevdes som störst just vad gäller utbildning på grundnivå och avancerad nivå. I analysen av dessa hinder framträdde tidsbristen, framför allt i uppstartsfasen av nya samarbeten, och andra interna faktorer särskilt tydligt. Upparbetade samarbeten var i regel väldigt uppskattade, men också känsliga för förändringar hos någondera av involverade parter eller för obalans mellan parterna. Merparten av rekommendationerna gällde samarbeten inom utbildning orienterade mot utvecklade processer, stödfunktioner och större enhetlighet inom lärosätet.⁶⁸

Tidskrävande administration upplevs som ett hinder

Återkommande i dialogerna med lärosätena är att de menar att vissa drag i det svenska utbildningssystemet kan göra att administrationen kring en gemensam utbildning blir omfattande. Det gäller både utbildningar där flera institutioner på samma lärosäte är inblandade och utbildningar som involverar flera lärosäten. Frågan om omfattande administration och den administrativa bördan är aktuell, och har tagits upp i flera utredningar.⁶⁹

Samarbete mellan områden med olika ersättningsbelopp kan innebära att olika moment får olika mycket undervisning, och att lärare får olika många timmar för att undervisa inom samma utbildning. Lärosätena

⁶⁶ *Samarbete mellan lärosäten kring professionsutbildningar inom hälso- och sjukvård* (SUHF 2025), s. 114–115.

⁶⁷ *Direktiv till utredningen om ökat samarbete* (SUHF 2024).

⁶⁸ *Utredning för att granska hinder och möjligheter i samarbeten över fakultetsgränserna* (Forslid och Pupp 2019), s. 5, 8, 14–15, 19–20.

⁶⁹ *Utvärderingars inverkan på den administrativa bördan i högskolesektorn* (UKÄ 2024), *Generella regelverk för förvaltningsmyndigheter* (Statskontoret 2025). Se även *Artificiell intelligens och högskolans utbildningsutbud* (UKÄ 2024), s. 31–32 och 39–40.

menar att en sådan obalans kan utgöra ett hinder i samarbeten som man behöver ta hänsyn till, i synnerhet internt på ett lärosäte.

I intervjuerna framkommer också synpunkten att samarbeten mellan lärosäten kompliceras av att de inte kan utfärda gemensamma kursplaner. Att skapa dubbla kursplaner och andra dokument blir administrativt belastande. Vidare kan studenterna bara antas till ett lärosäte, vilket gör att de samarbetande lärosätena behöver skapa en struktur och överenskommelser för antagningen. Olika läsårsindelning eller skillnader i läsperiodernas indelning kan också försvåra möjligheten till samläsning. Omfattande administration är inget formellt hinder, men mer administration kan innebära att man drar sig för att samarbeta, inte minst när lärarna har full tjänsteplanering. Om det finns en stark drivkraft, och drivande eldsjälar, uppstår ofta fungerande samarbeten trots detta.

Köpt utbildning begränsas till Sverige och EES

I dialogerna har några av lärosätena påtalat att de skulle vilja kunna skicka sina studenter i utvalda språk att läsa kurser i andra länder i högre utsträckning. Några lärosäten provar att låta studenter läsa en kurs i språk i ett land inom EES genom köpt utbildning. De menar att det är ett enkelt sätt att komplettera kursutbudet. Motsvarande samarbete där studenter som läser ett språk skulle kunna läsa i ett land utanför EES är däremot inte möjligt genom köpt utbildning. I regleringsbrevet för universitet och högskolor begränsas möjligheten till lärosäten inom EES:

Universitet och högskolor får köpa kurser av svenska statliga universitet och högskolor och enskilda utbildningsanordnare som har relevant examenstillstånd (köpt beställd utbildning) eller av utländska lärosäten inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES). Sådana kurser får endast köpas för studenter som har antagits till utbildning hos det lärosäte som köper utbildningen.⁷⁰

Det innebär att lärosätena inte kan köpa kurser av lärosäten utanför EES vilket några lärosäten i dialogerna pekade på som ett hinder.

Delade anställningar kan anses vara en utmaning

Även vad gäller personal och rekrytering framför lärosätena i våra dialoger att det kan finnas hinder. Några nämner att de i högre grad skulle vilja låta exempelvis professorer dela anställning mellan lärosätena. Konkreta exempel gäller språk som har småspråksproblematik på mer än ett lärosäte.

Det finns inga hinder i högskolelagen eller högskoleförordningen för delade anställningar, men för individen som anställs påverkar det pension, semesterdagar med mera och kan innebära en logistisk utmaning.

⁷⁰ Regleringsbrev för budgetåret 2026 avseende universitet och högskolor.

Avslutande diskussion

UKÄ har haft i uppdrag av regeringen att undersöka lärosätenas organisatoriska och ekonomiska förutsättningar för att bedriva utbildning i små ämnen ur ett kvalitetsperspektiv och vid behov lämna förslag på åtgärder för att främja kvaliteten. I den här avslutande diskussionen redogör vi för huvuddragen i situationen som vi har uppfattat den i vår kartläggning och analys och presenterar våra åtgärdsförslag.

I vår undersökning framkommer vissa gemensamma drag och återkommande åtgärder i lärosätenas hantering av ämnen med omfattande småämnesproblematik. Åtgärderna handlar i hög grad om kortsiktiga ekonomiska lösningar för att balansera kurser som går med underskott, samt om åtgärder som syftar till att ge studenter en god studiemiljö och att ge lärarna bra förutsättningar för att upprätthålla god kvalitet i utbildningen. Det framgår från vår kartläggning och analys att det krävs aktiva stödjande och strategiska insatser från lärosätets sida för att bibehålla små ämnen.

Småämnes- och småspråksproblematik

Regeringsuppdraget till UKÄ omfattar förutsättningarna att bedriva utbildning i såväl små ämnen generellt som småspråk specifikt. Vi använder begreppen småämnesproblematik och småspråksproblematik när problematiken omfattar mer än enstaka kurser. Det finns flera gemensamma drag mellan småämnesproblematik och småspråksproblematik, men det finns också några tydliga skillnader.

Ämnen med småämnesproblematik har relativt få studenter, antingen på alla nivåer eller på någon nivå. När ekonomin för kurserna inte går ihop av egen kraft uppstår problem. Det nationella resurstilldelningssystemet har stort genomslag i lärosätenas interna fördelning av medel ända ner till institutionsnivå, där de ekonomiska utmaningarna hanteras. Ekonomiskt balanseras i möjligaste mån kurser med få studenter av kurser med många studenter inom samma ämne eller i andra ämnen.

I våra dialoger framgår att lärosätena hanterar problematiken på olika sätt, beroende på ämne och organisation. Samläsning, samarbeten inom och mellan lärosäten samt organisatoriska förändringar framträder som de vanligaste formerna av åtgärder. För de ämnen som har omfattande forskning kan de som forskar ha en del av sin tjänst för undervisning. I en del små ämnen kan dessutom lärarna undervisa i närliggande ämnen eller specialiseringar. För många små ämnen, och i synnerhet småspråk, är fristående kurser på distans centrala för överlevnaden. Kurser i det formatet möjliggör rekrytering av studenter från ett större

upptagningsområde. Distanskurser ger också större möjligheter för samarbeten mellan lärosätena.

När vi i våra dialoger med lärosätena frågar efter ”små ämnen” är det i första hand i småspråk som de finner att läget är svårt, och där lärosätena gör insatser av olika slag. Insatserna som görs inom lärosätena i småspråk anser lärosätena snart vara uttömda.

I kartläggningen av hur lärosätena hanterar ekonomin framgår att i de fall som det finns ekonomiskt stöd till små ämnen så riktar det sig framför allt till språk, små ämnen i lärarutbildningen och de ämnen man har ett särskilt åtagande för. Det underlättar situationen tillfälligt för de ämnen i viss mån.

Utmärkande för ämnen med småspråksproblematik är att det är få studenter på flera nivåer, i synnerhet på avancerad nivå och forskarnivå men i flera fall även på grundnivå. Det nationella ersättningsbeloppet för humanistiskt utbildningsområde påverkar tilldelningen även internt för språkkurser, med undantag för de som får avräknas mot övrigt utbildningsområde. Den lärarledda tiden är låg för språk. I språkundervisning är färdighetsträningen för studenten central, vilket begränsar möjligheterna till undervisning i stora grupper.

Den undervisande personalen i språken har oftast akademisk kompetens i ett språk men inte i flera, vilket begränsar möjligheterna för lärarna att undervisa i flera språkämnen. Intäkterna från kurser med få studenter räcker inte till att täcka kostnaderna för undervisningen eller att fylla tjänsterna för de undervisande lärarna. För språk generellt medger låga ersättningsbelopp inte den färdighetsträning som enligt lärosätena skulle behövas för att upprätthålla hög kvalitet i undervisningen. Det innebär sammantaget att lärosätenas praktiska möjligheter att hantera småspråksproblematik är mindre än småämneproblematik generellt.

Förslag på åtgärder riktade mot språk

Från vår analys framgår att småspråken är en speciell grupp bland små ämnen med en ytterst komplex problematik. Det ligger i linje med tidigare undersökningar och rapporter. De åtgärder som UKÄ föreslår inom ramen för uppdraget är därför sådana som riktar sig mot språk.

I dialogerna med lärosätena har vi efterfrågat exempel på hinder samt förslag på åtgärder de bedömer skulle förbättra situationen för språk. Det rör sig om ekonomiska åtgärder, ändringar i regelverk samt strategiska åtgärder. Med grund i vår kartläggning och analys har vi utvecklat förslag på åtgärder. Nedan redogör vi för förslagen samt vår bedömning av konsekvenser.

Ekonomiska åtgärder

Ändrat ersättningsbelopp för språk

Det nationella systemet för resurstilldelning till utbildning på grundnivå och avancerad nivå gäller statens tilldelning av resurser till universitet och högskolor. Internt har lärosätena stor frihet att besluta om hur de fördelar och använder de medel som staten tilldelar dem. De kan välja att tillämpa system som ligger nära det nationella systemet och använda samma principer i den interna fördelningen, men de kan också välja helt andra modeller.

I praktiken har det nationella systemet ett stort genomslag internt inom lärosätena, vilket i allmänhet innebär en tilldelning till språkutbildning som med vissa justeringar utgår från ersättningen till det humanistiska utbildningsområdet som är det lägsta i resurstilldelningssystemet. Det vanligast förekommande förslaget på åtgärder från lärosätena är också ändrade nationella ersättningsbelopp för språk. UKÄ anser att ett högre ersättningsbelopp för kurser i språk i det nationella systemet är en rimlig åtgärd. Det skulle ge lärosätena ett större handlingsutrymme och minska antalet studenter som krävs för att undervisning i små språk ska bära sig ekonomiskt.

En sådan förändring kan genomföras på två olika sätt. Det ena är att ett nytt utbildningsområde med ett särskilt ersättningsbelopp införs för språk. Det andra är att samtliga kurser i småspråk – eller samtliga språkkurser – får avräknas mot övrigt utbildningsområde.

Att införa ett nytt utbildningsområde genom att lyfta ut språk från humanistiskt utbildningsområde skulle innebära en förändring av den nuvarande strukturen med ersättningsbelopp för större områden. Det skulle i förlängningen kunna få konsekvenser för fler ämnen än språk.

Att öppna upp möjligheterna till avräkning mot övrigt utbildningsområde för samtliga småspråk skulle ge en ökad möjlighet att bedriva utbildning i småspråk utan att förändra nuvarande struktur för ersättningsbelopp. Det finns redan idag möjlighet för lärosätena att avräkna kurser i de små ämnen och småspråk som anges som särskilda åtaganden i regleringsbrevet mot övrigt utbildningsområde. UKÄ föreslår att möjligheten till avräkning mot övrigt utbildningsområde utvidgas till att gälla kurser i småspråk mer generellt. Det kan dock innebära att fler ämnen påverkas än språk.

Det kan vara komplext att definiera vilka språk som kan anses som ”små” i de här sammanhanget. En möjlighet är att låta lärosätena själva avgöra för vilka språk som avräkning mot övrigt utbildningsområde kan vara motiverat. Ett annat alternativ skulle vara att undanta exempelvis svenska, svenska som andraspråk och engelska från möjligheten. Det är de språk som har störst omfattning nationellt och kan oftast inte ses som

ett småspråk ens lokalt. Värt att notera är att kurser i andra språk än svenska inom ämnesgruppen svenska/nordiska språk på en del lärosäten kan anses utgöra småspråk.

Finansiering inom befintliga anslagsramar

En utgångspunkt för UKÄ i arbetet med uppdraget har varit att de förslag vi lämnar ska vara kostnadsneutrala för staten. Det finns alltså två möjliga sätt att finansiera en avräkning av språkkurser mot ett utbildningsutbildningsområde med högre ersättningsbelopp: genom en omfördelning av utbildningsanslag mellan lärosäten, eller genom att lärosätena hanterar omfördelningen internt inom befintligt takbelopp. En del lärosäten har föreslagit ett generellt höjt takbelopp, men UKÄ anser inte att det ligger inom ramen för detta uppdrag att föreslå en sådan förändring.

För att ge en uppfattning om kostnaderna för en ökad avräkning av språkkurser mot övrigt utbildningsområde har vi gjort en uppskattning med utgångspunkt i 2024 års utbildningsvolym.⁷¹ Totalt fanns det året 18 600 helårsstudenter och 12 100 helårsprestationer inom de språkvetenskapliga ämnena. Om andelen av det totala antalet helårsstudenter och helårsprestationer som idag räknas av mot humanistiskt utbildningsområde i stället skulle räknas av mot övrigt utbildningsområde skulle det innebära att det ekonomiska värdet av lärosätenas utbildningsvolym ökade med i storleksordningen 390 miljoner kronor. Under förutsättning att takbeloppen inte höjs i motsvarande utsträckning, skulle det innebära att den teoretiska utbildningskapaciteten i högskolan som helhet minskade med omkring 4 000 helårsstudenter.⁷²

Om avräkningen mot övrigt utbildningsområde istället för mot humanistiskt utbildningsområde skulle begränsas av lärosätena till exempelvis språkvetenskapliga ämnen exklusive engelska, svenska/nordiska språk, svenska som andraspråk samt språkvetenskap/lingvistik skulle det innebära att utbildningsvolymens ekonomiska värde ökade med i storleksordningen 160 miljoner kronor. En sådan förändring skulle innebära en minskad teoretisk utbildningskapacitet med mellan 1000 och 2000 helårsstudenter för högskolan totalt sett. Det finns också andra möjliga avgränsningar.

Prioriteringar och samarbeten är nödvändiga för effekt

En följd av förslaget blir att den teoretiska utbildningskapaciteten i högskolan minskar genom att färre studenter ryms under takbeloppen. Det gäller såväl i högskolan totalt sett som inom de berörda lärosätena. För att få önskad effekt för språk skulle en hantering inom befintligt

⁷¹ Beräkningen är gjord utifrån registerdata från SCB med information om lärosätenas kursklassificering till utbildningsområden. Notera att endast lärosäten med takbelopp och de studenter som är icke-betalande ingår i beräkningen.

⁷² Den teoretiska utbildningskapaciteten har beräknats genom att dividera lärosätenas samlade takbelopp med den genomsnittliga ersättningen per helårsstudent, med respektive utan en omklassificering av helårsstudenter och helårsprestationer i språk mot övrigt utbildningsområde.

takbelopp på lärosätena behöva innebära en omfördelning av resurser och omprioriteringar mellan ämnen och ämnesområden.

Utgångspunkten i resurstilldelningssystemet för utbildning på grundnivå och avancerad nivå är att lärosätena beslutar om utbildningens dimensionering inom ramen för sina takbelopp och examenstillstånd. UKÄ lämnar därför inga förslag på hur lärosätenas prioriteringar och omfördelningar bör se ut utan bedömer att lärosätena tar ansvar för utbildning också i småspråk om det ekonomiska handlingsutrymmet vidgas, genom en högre ersättning per student i de aktuella kurserna. UKÄ föreslår därför inte heller att de särskilda åtaganden som finns angivna i regleringsbrevet för vissa lärosäten utvidgas till att omfatta fler språk eller lärosäten, vilket hade varit ett alternativ.

Från såväl dialogerna med lärosätena som UKÄ:s statistik framgår att situationen för småspråk är särskilt utmanande på avancerad nivå. Lärosätena påtalar också att situationen på forskarnivå är bekymmersam, vilket får stor effekt på lärarrekruteringen i småspråk.⁷³ Det är i överensstämmelse med slutsatser i tidigare undersökningar och rapporter på småämnesområdet.

Det är viktigt att poängtera att lärosätena har huvudansvaret för att skapa förutsättningar för samarbeten mellan sig inom utbildning, inte minst på avancerad nivå och forskarnivå. Förutsättningarna för samarbeten som är långsiktigt hållbara stärks när resurser tillförs, såväl internt som externt. Vi ser i vår analys att samarbeten kan gynnas av ekonomiska satsningar och dialog med parter utanför de specifika ämnesmiljöerna. Det innefattar såväl lärosätena internt, med strategiska satsningar från central nivå eller fakulteten, som externa parter som staten eller forskningsfinansierare.

Som framgår av vår kartläggning och analys finns det exempel på tidigare ekonomiska satsningar som gett effekt i bildandet av livskraftiga miljöer. De behöver vara långsiktiga, men inte nödvändigtvis permanenta. Statliga satsningar på omstrukturerings- och uppstartbidrag där lärosäten sedan övertagit det ekonomiska ansvaret har resulterat i starka utbildnings- och forskningsmiljöer respektive forskarskolor som fortfarande är centrala för vissa ämnen. Oavsett om satsningarna sker på statligt initiativ eller av lärosätena själva leder det till undanträngningseffekter genom att annan utbildning och forskning måste prioriteras ned av lärosätena.

Om regeringen vill genomföra en satsning och tillföra medel – utöver de föreslagna förändringarna i avräkningen av utbildningsanslagen – vore det lämpligt med insatser för att stimulera utbildningssamarbeten mellan lärosäten. En förhållandevis begränsad ekonomisk satsning med stor

⁷³ Se även *LEXIS – Infrastruktur för språkforskning i Sverige* (RJ 2025), s. 7–10 och 17. Tanken är att LEXIS genom karriärbidrag och etableringsbidrag för forskningsmiljöer ska kunna börja svara mot ett nationellt behov av framgångsrika och stabila miljöer med hög kvalitet.

potential kan exempelvis vara särskilda medel för att premiera och utveckla lärosätesövergripande samarbeten på avancerad nivå. En sådan ekonomisk satsning är även i linje med den satsning som regeringen nyligen initierat gällande samarbete inom lärarutbildningen.⁷⁴ Inom ramen för detta uppdrag bedömer vi även att en satsning på forskarnivå, exempelvis genom resurser för inrättande av forskarskolor, kan ge positiva effekter och stärka såväl studenternas utbildningsmiljö som lärarförsörjningen på sikt.⁷⁵

Grundläggande i småspråksproblematiken är att undervisningsresurserna inte räcker för att täcka kostnaderna för de specialiserade lärare som behövs i utbildningarna. Utöver förslagen inom utbildning skulle satsningar på forskningsmiljöer i anslutning till småspråk stärka utvecklingsmöjligheterna och förbättra möjligheterna att bedriva utbildning. UKÄ föreslår inga insatser på det området, men vill peka på det som en alternativ, eller kompletterande, väg om regeringen vill ta initiativ till andra insatser för att förbättra förutsättningarna att bedriva utbildning i småspråk.

UKÄ:s bedömning är att

- möjligheten för lärosätena att avräkna språk med småspråksproblematik mot övrigt utbildningsområde bör införas för att stärka småspråken.
- samarbeten mellan lärosäten på avancerad nivå och/eller forskarnivå är gynnsamma för att stärka småspråk.
- satsningar på forskningsmiljöer i anslutning till småspråk kan stärka småspråkens utvecklingsmöjligheter.

Ändringar i regelverk

I dialogerna med lärosätena har de gett exempel på vad de anser vara hindrande regelverk.

Möjliggöra betald utbildning utanför EES

Ett par lärosäten har framfört att de skulle vilja kunna skicka sina studenter i vissa språk att läsa kurser i länder *utanför* EES genom köpt utbildning. Möjligheten att köpa utbildning idag gäller, enligt regleringsbrevet

⁷⁴ Det är i linje med regeringens uttalande om att särskilda åtgärder kan krävas för att säkra forskningsanknytningen i små miljöer, *Forskning och innovation för framtid, nyfikenhet och nytta* (prop. 2024/25:60), s. 134.

⁷⁵ Kunskapsläget om forskarskolor är begränsat, men tidigare rapporter har indikerat att de har en gynnsam påverkan på forskningsmiljöers och forskarutbildningarnas kvalitet, samt att frågan bör undersökas ytterligare, se exempelvis *Forskarutbildning i närbild* (UKÄ 2023), s. 45–46. För närvarande genomför Vetenskapsrådet en analys av forskarskolor som bidragsform inom ramen för rådets verksamhet. En större genomlysning av samtliga forskarskolor och deras roll i Sverige har inte skett sedan 2000 då Högskoleverket genomförde en sådan på uppdrag av regeringen.

för universitet och högskolor, inom Sverige eller utländska lärosäten inom EES.⁷⁶

Det har inte varit möjligt att inom ramen för UKÄ:s uppdrag undersöka konsekvenserna av en sådan förändring av skrivningen i regleringsbrevet, eller grunden till att begränsningen finns. Vi har inte heller haft möjlighet att analysera hur stor effekt det skulle få för förutsättningarna att bedriva utbildning i småspråk. En förändring skulle även få konsekvenser för andra ämnen än småspråk eller små ämnen som behöver analyseras.

Förenkla delade anställningar

Några lärosäten anser att det är komplext att hantera delade anställningar mellan lärosäten och menar att processen borde kunna förenklas. En förenkling skulle underlätta för att gemensamt rekrytera i språk/ämnen där det finns få personer med relevant kompetens och ett lärosäte inte har underlag att fylla en hel tjänst.

Redan idag finns möjligheten till delade anställningar inom staten. För den enskilde individen kan en delad anställning ge upphov till viss problematik, men det är inte ett generellt hinder på lärosätetsnivå. Det har inte varit möjligt att inom ramen för UKÄ:s uppdrag vidare analysera vad som är problematiken från ett lärosätetsperspektiv.

Studieadministrativa förändringar

Återkommande i dialogerna påtalar lärosätena att det är administrativt tungt att samordna utbildning. I synnerhet pekar de på svårigheter med att samordna antagning, kurs- samt utbildningsplaner och examina. Några lärosäten önskar förenklingar i det studieadministrativa regelverket, medan några menar att regelverket visserligen kräver omfattande arbetsinsatser, men att det inte orsakar direkta hinder för att samarbeta.

Inget lärosäte tog i dialogerna upp den möjlighet till gemensam examen som regleras i 1 kap. 17 § högskolelagen och huruvida det är något som underlättar utbildningssamarbeten mellan lärosäten. Eventuella förändringar i det studieadministrativa regelverket skulle dessutom kunna få oönskade konsekvenser för studenterna. Det har inte varit möjligt att inom ramen för UKÄ:s uppdrag vidare analysera huruvida förändringar i regelverket är nödvändiga. Frågan har behandlats av SUHF vid ett flertal tillfällen och är alltjämt aktuell.

⁷⁶ Ur regleringsbrev för budgetåret 2026 avseende universitet och högskolor: Universitet och högskolor får köpa kurser av svenska statliga universitet och högskolor och enskilda utbildningsanordnare som har relevant examenstillstånd (köpt beställd utbildning) eller av utländska lärosäten inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES). Sådana kurser får endast köpas för studenter som har antagits till utbildning hos det lärosäte som köper utbildningen.

UKÄ:s bedömning är att

- det inte finns underlag inom ramen för det här uppdraget att föreslå några förändringar i gällande regelverk.
- lärosätena har möjlighet att inleda dialog med utbildningsdepartementet om betald utbildning utanför EES om lärosätena önskar en generell eller partiell ändring.

Strategiska insatser

Lärosätena poängterar i dialogerna vikten av att språkens betydelse i samhället lyfts fram nationellt. De menar att det skulle ge positiva långsiktiga effekter för språkutbildning.

Nationell språkstrategi

I dialogerna togs en nationell språkstrategi upp som en önskad åtgärd av flera lärosäten. Det är en fråga som behandlats även tidigare i olika rapporter. En nationell språkstrategi skulle kunna vara ett sätt att poängtera vikten av språkkunskaper. Det är däremot inte entydigt av vem och hur en sådan bäst skulle kunna tas fram, och hur stora delar av utbildningssystemet som den bör omfatta. En nationell strategi för utbildning på universitet och högskolor innebär en styrning som kan påverka autonomi. Det har inte varit möjligt att inom ramen för UKÄ:s uppdrag ta fram ett relevant underlag eller analysera konsekvenserna.

Insatser i skolan

Lärosätena har återkommande i dialogerna uttryckt en oro för situationen i moderna språk, det vill säga i det här sammanhanget franska, spanska och tyska. Lärosätena pekar på frågor som förkunskaper och söktryck och härleder problemen till situationen för moderna språk i såväl gymnasium som grundskola. De menar att borttagandet av meritpoäng för moderna språk kan ha en ytterligare negativ påverkan.

På en nationell nivå har antalet helårsstudenter i de tre moderna språken franska, spanska och tyska minskat något. Vi ser från Skolverkets statistik att antalet och andelen elever som läser moderna språk i gymnasiet däremot inte har minskat. Situationen skiljer sig mellan språken. Det har inte varit möjligt att inom ramen för UKÄ:s uppdrag att analysera frågan djupare.

UKÄ:s bedömning är att

- det inte finns underlag inom ramen för det här uppdraget att föreslå några insatser avseende språk i skolan eller språkstrategi.

- det kan finnas anledning att utreda frågan om en nationell språkstrategi i särskild ordning, vilket i så fall bör ske i dialog med lärosätena.
- orsaken till en minskad rekrytering av studenter i moderna språk kan undersökas vidare, i första hand av lärosätena.

UKÄ:s förslag

Inom ramen för regeringsuppdraget har UKÄ givits möjlighet att föreslå åtgärder som främjar kvaliteten.

I vår kartläggning och analys visar vi på hur lärosätena hanterar situationen i små ämnen och småspråk. Vi har inte identifierat några åtgärder på nationell nivå som på ett effektivt sätt skulle förbättra situationen för små ämnen generellt. Däremot finns det åtgärder som kan vidtas för småspråk, där situationen är problematisk.

UKÄ föreslår att följande åtgärd genomförs för att stärka kvaliteten inom småspråk:

- Lärosätena ges möjligheten att avräkna språk med småspråksproblematik mot övrigt utbildningsområde.

Förslagsvis sker det inom ramen för nuvarande takbelopp för respektive lärosäte, och att det lämnas upp till lärosätena att bedöma vilka språk som är småspråk.

För att åtgärden ska få så stor kvalitetshöjande effekt som möjligt måste lärosätena utnyttja sina möjligheter till omfördelning av ekonomiska resurser. Lärosätena behöver vidare stärka sina samarbeten på samtliga nivåer. Satsningar på utbildning på forskarnivå och forskningsmiljöer är faktorer som stärker effekterna och gör dem långsiktigt stabila.

Referenser

Forslid, Torun och Pupp, Elisabeth, *Utredning för att granska hinder och möjligheter i samarbeten över fakultetsgränserna, Lunds universitet* (2019).

Granfeldt, Jonas, *Olika öden för EU:s språkpolitiska mål i Sverige*, <https://europakommentaren.se/2025/11/10/olika-oden-for-eus-sprakpolitiska-mal-i-sverige/> [hämtad 2026-02-13].

Granfeldt, Jonas, *Utvecklingsprojekt angående språkutbildningar i främmande språk. Rapport utifrån uppdrag, Lunds universitet* (2025).

Humanistiska och samhällsvetenskapliga forskningsrådet, *Kartläggning och förslag till åtgärder för s.k. småämnena* (1998).

Högskoleverket, *Utvärdering av ämnena latin, grekiska och nygrekiska vid svenska universitet*, Högskoleverkets rapportserie 2002:3 R (2002).

Högskoleverket, *Utvärdering av grund- och forskarutbildning i lingvistik och teckenspråk i Sverige*, Högskoleverkets rapportserie 2002:11 R (2002).

Högskoleverket, *Utvärdering av utbildning i baltiska och keltiska språk vid Stockholms respektive Uppsala universitet*, Högskoleverkets rapportserie 2003:14 R (2003).

Högskoleverket, *Att vara eller inte vara? Frågan om småspråkens framtid i den svenska högskolan – ett regeringsuppdrag*, Högskoleverkets rapportserie 2004:36 R (2003).

Högskoleverket, *Utvärdering av utbildning i orientaliska- och afrikanska språk samt Mellanösternkunskap vid svenska universitet*, Högskoleverkets rapportserie 2004:9 R (2004).

Högskoleverket, *Utvärdering av utbildningen i nederländska vid Stockholms universitet*, Högskoleverkets rapportserie 2004:26 R (2004).

Högskoleverket, *Utvärdering av grund- och forskarutbildning i romanska språk vid svenska universitet och högskolor. Del I: italienska, portugisiska och rumänska*, Högskoleverkets rapportserie 2005:3 R (2005).

Högskoleverket, *Utvärdering av grund- och forskarutbildning i romanska språk vid svenska universitet och högskolor. Del II: spanska*, Högskoleverkets rapportserie 2005:3 R (2005).

Högskoleverket, *Utvärdering av grund- och forskarutbildning i romanska språk vid svenska universitet och högskolor. Del III: franska*, Högskoleverkets rapportserie 2005:3 R (2005).

Högskoleverket, *Utvärdering av grundutbildningen och forskarutbildningen i engelska vid svenska universitet och högskolor*, Högskoleverkets rapportserie 2005:11 R (2005).

Högskoleverket, *Utvärdering av grund- och forskarutbildning i tyska vid svenska universitet och högskolor*, Högskoleverkets rapportserie 2005:13 R (2005).

Högskoleverket, *Hur har det gått? Högskoleverkets kvalitetsgranskningar år 2004*, Högskoleverkets rapportserie 2005:20 R (2006).

Högskoleverket, *Utvärdering av grund- och forskarutbildning i finsk-ugriska språk vid svenska universitet: Estniska, finska, samiska, ungerska och samiska studier*, Högskoleverkets rapportserie 2006:12 R (2006).

Högskoleverket, *Utvärdering av grund- och forskarutbildning i östasiatiska språk vid svenska universitet och högskolor*, Högskoleverkets rapportserie 2006:23 R (2006).

Högskoleverket, *Hur har det gått? Högskoleverkets kvalitetsgranskningar år 2005*, Högskoleverkets rapportserie 2006:24 R (2006).

Högskoleverket, *Universitet & högskolor. Högskoleverkets årsrapport 2007*, Högskoleverkets rapportserie 2007:33 R (2007).

Högskoleverket, *Uppföljning av Högskoleverkets ämnes- och programutvärderingar år 2002*, Högskoleverkets rapportserie 2008:9 R (2008).

Högskoleverket, *Uppföljning av Högskoleverkets ämnes- och programutvärderingar år 2003*, Högskoleverkets rapportserie 2008:39 R (2008).

Högskoleverket, *Hur har det gått? Högskoleverkets kvalitetsgranskningar år 2008*, Högskoleverkets rapportserie 2009:13 R (2009).

Högskoleverket, *Uppföljning av Högskoleverkets ämnes- och programutvärderingar år 2004*, Högskoleverkets rapportserie 2010:6 R (2010).

Högskoleverket, *Uppföljning av Högskoleverkets ämnes- och programutvärderingar år 2005*, Högskoleverkets rapportserie 2011:1 R (2011).

Högskoleverket, *Läraryförsörjningen för de nationella minoriteterna – hur kan den tryggas? Redovisning av ett regeringsuppdrag*, Högskoleverkets rapportserie 2011:14 R (2011).

Kirsch, Frank-Michael, *Språklöshet. Hur Sverige skrotar lönsamma utbildningar* (2006).

Kungl. Vetenskapsakademien, *Forskningsanknytning. En nyckelfråga för den högre utbildningens kvalitet* (2023).

Melander, Björn, *Ansvar för en unik resurs. En genomlysning av språkutbildningen vid Uppsala universitet* (2016).

Prop. 2000/01:3, *Forskning och förnyelse*.

Prop. 2011/12:1, *Budgetpropositionen för 2012*.

Prop. 2023/24:1, *Budgetpropositionen för 2024*.

Prop. 2024/25:60, *Forskning och innovation för framtid, nyfikenhet och nytta*.

Regleringsbrev för budgetåret 2026 avseende anslagen 2:63 och 2:65 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

Regleringsbrev för budgetåret 2026 avseende universitet och högskolor.

Regleringsbrev för budgetåret 2026 avseende Försvarshögskolan.

Regleringsbrev för budgetåret 2026 avseende Göteborgs universitet.

Regleringsbrev för budgetåret 2026 avseende Kungl. Musikhögskolan i Stockholm.

Regleringsbrev för budgetåret 2026 avseende Linköpings universitet.

Regleringsbrev för budgetåret 2026 avseende Linnéuniversitetet.

Regleringsbrev för budgetåret 2026 avseende Luleå tekniska universitet.

Regleringsbrev för budgetåret 2026 avseende Lunds universitet.

Regleringsbrev för budgetåret 2026 avseende Malmö universitet.

Regleringsbrev för budgetåret 2026 avseende Stockholms universitet.

Regleringsbrev för budgetåret 2026 avseende Södertörns högskola.

Regleringsbrev för budgetåret 2026 avseende Umeå universitet.

Regleringsbrev för budgetåret 2026 avseende Uppsala universitet.

Regleringsbrev för budgetåret 2026 avseende Örebro universitet.

Riksbankens jubileumsfond, *LEXIS – Infrastruktur för språkforskning i Sverige* (2025).

Riksrevisionen, *Nationella minoritetsspråk – kortsiktiga och otillräckliga statliga insatser* (2025).

Statiska centralbyrån, *SUN 2020 Svensk utbildningsnomenklatur* (2019).

Skolverket, *Redovisning av uppdrag om förslag på åtgärder i händelse av att meritpoängen avskaffas*, dnr 2018:00026 (2018).

SOU 2015:92, *Utvecklad ledning av universitet och högskolor*.

SOU 2024:81, *Ämneskunskaper och lärarskicklighet – en reformerad lärarutbildning*.

SOU 2025:18, *Ett likvärdigt betygssystem*.

Statens humanistiska forskningsråd, *Humanistisk och teologisk forskning i Sverige: nuläge och framtidsperspektiv* (1973).

Statskontoret, *Generella regelverk för förvaltningsmyndigheter – konsekvenser för universitet och högskolor* (2025).

Sveriges universitets- och högskoleförbund, *Språkgruppens rapport 2009:02* (2009).

Sveriges universitets- och högskoleförbund, *Digital språkundervisning, Del 1, Intervjuer med språklärare och språkstudenter; Del 2, Kartläggning av utvecklingsprojekt vid universitet och högskolor i Sverige; och Del 3, Modellutveckling av digitala språkcentra* (2010).

Sveriges universitets- och högskoleförbund, *Behovet av en språkstrategi för Sverige* (2017).

Sveriges universitets- och högskoleförbund, *Direktiv till utredningen om ökat samarbete*, dnr SU-850-0010-22 (2024).

Sveriges universitets- och högskoleförbund, *Lärosätesövergripande samarbete kring ämneslärarutbildning* (2025).

Sveriges universitets- och högskoleförbund, *Samarbete mellan lärosäten kring professionsutbildningar inom hälso- och sjukvård* (2025).

Sveriges universitets- och högskoleförbund, *Övergripande inriktning på SUHF:s fortsatta arbete för att främja samarbete och samordning inom lärarutbildningsområdet*, Presidiebeslut, dnr SU-850-008-26 (2026).

Tholin, Jörgen och Wänström, Johan, *Redovisning av uppdrag om utvecklad verksamhet inom humaniora, ändrad institutionsstruktur och stabila ekonomiska förutsättningar*, Linköpings universitet (2018).

Undervisningsministeriet och Uddannelses- og Forskningsministeriet, *Strategi for styrkelse af fremmedsprog i uddannelsessystemet* (2017).

Universitets- och högskoleämbetet, *Lokalisering av de humanistiska ämnen* (1981).

Universitets- och högskoleämbetet, *Språkvetenskap i dag*, Rapport 1986:23 a-c (1986).

Universitetskanslersämbetet, *Förslag till omorganisation av utbildningen i småämnena vid humanistisk fakultet*, HuB 73–50, (1973).

Universitetskanslersämbetet, *Uppföljning av kvalitetsförstärkning inom humaniora och samhällsvetenskap. Rapportering av ett regeringsuppdrag*, Rapport 2015:14 (2015).

Universitetskanslersämbetet, *Uppföljning av ersättningsbeloppen för högre utbildning*, Rapport 2017:6 (2017).

Universitetskanslersämbetet, *Distansutbildning i svensk högskola. Redovisning av ett regeringsuppdrag*, Rapport 2017:18 (2017).

Universitetskanslersämbetet, *Kvalitetsförstärkning – åtgärder och effekter på utbildningskvalitet. Redovisning av ett regeringsuppdrag*, Rapport 2019:4 (2019).

Universitetskanslersämbetet, *Forskarutbildning i närbild. En tematisk sammanställning av resultat från utbildningsutvärderingar av forskarutbildning 2017–2022*, Rapport 2023:14 (2023).

Universitetskanslersämbetet, *Artificiell intelligens och högskolans utbildningsutbud. Redovisning av ett regeringsuppdrag* (2024).

Universitetskanslersämbetet, *Om universitetens interna resursfördelning. Fallstudier från fem lärosäten*, Rapport 2024:10 (2024).

Universitetskanslersämbetet, *Utvärderingars inverkan på den administrativa bördan i högskolesektorn. En kartläggning*, Rapport 2024:34 (2024).

Universitetskanslersämbetet, *Finansieringen av universitet och högskolor 2013–2023. En översikt*, Rapport 2025:4 (2025).

Uppsala universitet, *Verksamhetsplan 2026 för Språkvetenskapliga fakulteten*.

Uppsala universitet, *Årsredovisning 2024*.

Utbildningsdepartementet, *Förfrågan om redogörelser för grundutbildningsverksamhet inom s.k. småämnena* (2000).

Vetenskapsrådet, *Årsredovisning 2003*.

Vetenskapsrådet, *Årsredovisning 2004*.

Vetenskapsrådet, *Om småspråken vid lärosätena i Stockholm-Uppsala-regionen* (2005).

Vetenskapsrådet, *Årsredovisning 2005*.

Vetenskapsrådet, *Årsredovisning 2006*.

Bilaga A: Genomgång av tidigare utredningar

Små ämnen, och särskilt småspråk, har sedan början av 1970-talet varit föremål för ett stort antal utredningar. I rapportens inledande kapitel har vi översiktligt behandlat ett urval utredningar och återkommande problem samt förslag på området. För att ge en möjlighet till fördjupad förståelse ger vi i denna bilaga en kort sammanfattning av tidigare utredningar och rapporter som är av särskild relevans.

Högskoleverkets rapport *Att vara eller inte vara? Frågan om småspråkens framtid i den svenska högskolan – ett regeringsuppdrag* ger en god grund för att greppa utvecklingen 1973–2002 och den rapporten presenterar på sidan 10–17 undersökningar från aktuell period. Undersökningar som genomförts från 1970-talet till början av 2000-talet beskrivs därför endast kort i denna bilaga. Utvalda undersökningar som genomförts från 2003 presenteras något utförligare.

Utöver nedan nämnda undersökningar finns flertalet aktuella utredningar och analyser som har genomförts på ämnen som angränsar små ämnen och småspråkens situation. Det är inte möjligt att utförligt presentera samtliga utredningar som genomförts på lokal nivå vid ett lärosäte eller som utifrån ett nationellt perspektiv behandlar frågor som tangerar denna rapport. Vi har gjort ett urval av sådant som är av direkt relevans för vårt uppdrag och refererar till dem i huvudtexten.

Utredningar från 1970-talet till början av 2000-talet

Förslag till omorganisation av utbildningen i småämnena vid humanistisk fakultet, Universitetskanslersämbetet (1973)

Fakultetsberedningen för humaniora och teologi vid det dåvarande UKÄ genomförde en översyn av små ämnen vid humanistisk fakultet och föreslog bland annat en koncentration av resurser till enskilda universitet genom centralplanering av lärarresurser. Det vann inte gehör vid remiss och genomfördes inte.

Humanistisk och teologisk forskning i Sverige: nuläge och framtidsperspektiv, Statens humanistiska forskningsråd (1973)

Rådet genomförde en internationell jämförelse och konstaterade att Sverige inte föll väl ut sett till forskningsanslag och lärarresurser, vilket resulterade i förslag om ökat internationellt samarbete.

Utifrån ett regeringsuppdrag undersöktes resurskoncentration av forskning och forskarutbildning, samarbeten kring planering av utbildningsutbud och lokala institutionssammanslagningar. Förslagen genomfördes generellt inte.

Lokalisering av de humanistiska ämnena, Universitets- och högskoleämbetet (1981)

På regeringens uppdrag genomförde Universitets- och högskoleämbetet en undersökning av utbildningsutbudet inom humaniora. Frågor kring resurskoncentration, särskilt gällande forskning och forskarutbildning, samt en gemensam nationell utbildningsplanering diskuterades inom ramen för utredningen. Överlag genomfördes inte utredningens förslag på området, men en konkret sak som den utmynnade i var (åter)införandet av den så kallade "krysslistan" i form av en förteckning över vilka ämnen som skulle ges av vilka lärosäten. Till skillnad från den krysslista som funnits före högskolereformen 1977 så behandlade denna nya version endast små ämnen och lade därigenom grunden för dagens särskilda åtaganden i vissa lärosätens regleringsbrev.

Språkvetenskap i dag, Universitets- och högskoleämbetet (1986)

I förberedelserna inför 1987 års forskningspolitiska proposition genomförde UHÄ en nationell genomlysning av samtliga språkämnen. Ett återkommande resultat var svårigheter med långsiktig lärarförsörjning.

Kartläggning och förslag till åtgärder för s.k. småämnena, Humanistiska och samhällsvetenskapliga forskningsrådet (1998)

Utredningen konstaterade att situationen för små ämnen var svår men att det generellt är mer ändamålsenligt att tala om småämnesproblematik, snarare än att försöka ringa in vad som definierar små ämnen utifrån någon slumpmässig gränsdragning. Härutöver förslogs åtgärder för att förbättra läget genom en nationell arbetsfördelning kring dessa ämnen mellan lärosäten, en småämnesresurs att fördelas genom rådet, en omfördelning av grundutbildningsanslagen till fördel för ämnen inom humaniora, samhällsvetenskap, teologi och juridik och för språkcentrumbildningar.

Förfrågan om redogörelser för grundutbildningsverksamhet inom s.k. småämnena, Utbildningsdepartementet (2000)

Under 2000 bad Utbildningsdepartementet lärosäten att inkomma med information om befintlig, planerad och hotad grundutbildning inom småämnena i humanistiska-samhällsvetenskapliga ämnesområden. Lärosätena fick även inkomma med önskemål om särskilda åtaganden gällande grundutbildning och förslag kring potentiella samarbeten. Generella slutsatser rörde otillräckliga ekonomiska resurser för grundutbildning inom små ämnen i ett system som premierar prestation och genomströmning, samt att samarbeten generellt var avhängigt individuella initiativ.

Utredningar från början av 2000-talet till nutid

Småämnena inom humaniora och samhällsvetenskap, Vetenskapsrådet (2001–2006)

I regeringens proposition *Forskning och förnyelse* (Prop. 2000/01:3) tilldelades Vetenskapsrådet ett nationellt ansvar för småämnena. Utifrån detta uppdrag togs en promemoria fram som sammanfattade bakgrunden kring småämnesproblematiken.

Under 2002 skickade Vetenskapsrådet ut en förfrågan till de sex största universiteten om deras perspektiv på och förslag för hur småämnesproblematiken kunde hanteras. Nationell koncentration under samordnade former, institutionssammanslagningar och inrättandet av nationella forskarskolor var några av förslagen som utkristalliserades.

Rent praktiskt resulterade Vetenskapsrådets ansvar i att ämnesrådet för humaniora-samhällsvetenskap under perioden 2002–2004 utdelade ett särskilt forskningsstöd, betraktat som ett tidsbegränsat omstrukturerings- och startbidrag till småspråksmiljöer vid Göteborgs universitet, Lunds universitet, Stockholms universitet, Umeå universitet och Uppsala universitet. Vetenskapsrådet och lärosätena samrådde löpande inom ramen för satsningen med syfte att koncentrera resurser vid lärosätena (företrädesvis genom institutionssammanslagningar) och skapa långsiktiga förutsättningar för forskning av god kvalitet. När stödet upphörde tog universiteten ensamt över ansvaret att upprätthålla de nyskapade forsknings- och undervisningsmiljöerna. Vetenskapsrådets uppdrag om att stödja småämnena togs bort ur regleringsbrevet under 2006.

Utvärderingar och uppföljningar av språk eller språkrelaterade ämnen, Höskoleverket (2002–2011)

Från 2002 fram till 2006 genomförde Höskoleverket utvärderingar av språkrelaterade utbildningar, varibland många småspråk ingick. Dessa utvärderingar sammanfattades (rapportformen *Hur har det gått?*) och följdes upp (rapportformen *Uppföljning av Höskoleverkets ämnes- och programutvärderingar*) löpande fram till och med 2011. Frånvaron av kritisk massa, resursbrist och problem kring långsiktig lärarförsörjning lyftes återkommande som ett hinder för hög kvalitet inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå.

Att vara eller inte vara? Frågan om småspråkens framtid i den svenska högskolan – ett regeringsuppdrag, Höskoleverket (2003)

Under 2002 fick Höskoleverket ett regeringsuppdrag att genomföra en ”översyn i fråga om språkämnen där omfattningen av utbildning och forskning är förhållandevis liten, s.k. småspråk”. Uppdraget bestod i flera komponenter, nämligen att:

- fastställa kriterier för småspråk;

- redovisa vilka språk av potentiellt nationellt intresse som saknades inom utbildning och forskning;
- undersöka läget för dessa språk vid lärosäten i övriga nordiska länder;
- redovisa vilka språk som riskerade att försvinna från svenska lärosäten;
- undersöka behov av och kriterier för delning av ämnesansvar mellan lärosäten;
- redovisa ett fördelningssystem av ansvar mellan lärosäten;
- redovisa ett system för nationell och internationell samverkan för att skapa stora språkämnesmiljöer;
- föreslå hur regeringen bör värna småspråken;
- samt lämna förslag kring hur Vetenskapsrådets förstärkningsresurs för småämnena bör användas för att stärka samverkan.

Sammanfattningsvis landade rapporten i att så gott som samtliga språk utom svenska/nordiska språk, engelska och de så kallade skolspråken franska, tyska och spanska utgjorde ämnen som inte klarade att bära sina egna kostnader. De undersökta lärosätena (Göteborgs universitet, Lunds universitet, Stockholms universitet, Umeå universitet och Uppsala universitet) gav samtliga särskilt stöd till småspråk vid sidan om det nationella resurstilldelningssystemets principer, men trots detta beskrevs småspråkens situation ändå som ”kärvt” och stöden som ”livsuppehållande åtgärder” snarare än något långsiktigt.

Det kriterium för småspråk som föreslogs fokuserade på om språkämnet ersättning för helårsstudenter och helårsprestationer var otillräckligt för att finansiera en lärarmässig minimivå.

Som regeringens främsta möjliga åtgärd för att värna småspråken utpekades en riktad tillförsel av ekonomiska medel. Denna tillförsel föreslogs styras genom att lärosäten skulle ansöka om utökat särskilda åtaganden för specifika språkämnen. Detta för att främja arbetsfördelning, samverkan och kvalitetsutveckling. Högskoleverket och Vetenskapsrådet föreslogs yttra sig över dessa ansökningar, och de särskilda ansvarerna att löpa på en sexårsperiod.

Nationell och internationell samverkan utpekades som mest kunna bli en kompletterande lösning till detta, men ansågs ha särskild potential inom ramen för forskarskolor respektive nätbaserade distanskurser.

För bevarandet av befintliga språk där utbildning och forskning riskerade att försvinna, samt etablering av utbildning och forskning inom språk

som för tillfället saknades, pekade utredningen på behovet av ett mer övergripande perspektiv. Man menade att regeringen borde ”låta utarbeta och fastställa en nationell policy för vilka språk som är oundgängliga i den svenska högskolan”. Högskoleverket och Vetenskapsrådet erbjöd sig ta fram underlag för en sådan policy.

Det kan konstateras att merparten av utredningens förslag aldrig realiserades, samt att de förändringar som följde den föreslagna riktningen generellt bestod i lokala initiativ.

Om småspråken vid lärosätena i Stockholm-Uppsala-regionen, Vetenskapsrådet (2005)

Som en del av det nationella ansvaret för småämnena som löpte 2001–2006 uppdrog Vetenskapsrådet åt Stockholms universitets dåvarande rektor, Kåre Bremer, att utreda möjligheterna till samverkan och arbetsfördelning i regionen Stockholm-Uppsala.

Utredningens fokus var språkämnena vid Uppsala universitet, Stockholms universitet, Södertörns högskola och dåvarande Mälardalens högskola, med undantag för svenska/nordiska språk och engelska. Utifrån en sammanställning av läget för språken vid dessa lärosäten 2004 kom utredningen med ett antal förslag.

Förslagen rörde sig på en mängd olika ledder: ämneskoncentration till valda lärosäten; profilering mellan lärosätena med samma ämnen; samverkan mellan lärosäten kring valda ämnen; samt slutligen enstaka ny-satsningar. Ett lärosätersgemensamt råd föreslogs för att ge styrsel åt förslagets implementering.

Språkgruppens rapport 2009:02 och Digital språkundervisning, SUHF (2008–2010)

Under 2008–2009 arbetade den så kallade språkgruppen på uppdrag av SUHF:s presidium med att föreslå nationell ämnessamordning av språkutbildning på högskolenivå, särskilt småspråk. Samordningen gällde utöver de fördelade särskilda åtagandena i lärosätens regleringsbrev, som skedde i samråd med regeringen 2006. Tydligast konkretion tog sig språkgruppens arbete i form av det fortsättningsprojekt om digital språkundervisning som publicerades 2010 och som finansierades av KK-stiftelsen. Projektet utmynnade i tre delrapporter: *Del 1, Intervjuer med språklärare och språkstudenter*; *Del 2, Kartläggning av utvecklingsprojekt vid universitet och högskolor i Sverige*; och *Del 3, Modellutveckling av digitala språkcentra*. Den utarbetade modellen för digitalt språkcentrum syftade bland annat till att stärka samverkan mellan lärosäten och främja en flexibel samt kvalitativ digital undervisning inom små ämnen, särskilt småspråk.

Behovet av en språkstrategi för Sverige, SUHF (2017)

På uppdrag av SUHF genomfördes under 2015–2016 en kartläggning och utredning av språkämnen vid Sveriges lärosäten för att ge underlag som kunde användas av regeringen för att ta fram en nationell språkstrategi för Sverige. Utredningen inventerade det 60-talet språk som det undervisades i och forskades i vid svenska lärosäten, samt framhävde behovet av en utvecklad språkkompetens i Sverige.

Konkret föreslog utredningen för lärosätena att de borde göra satsningar på utbildning och forskning inom ramen för nationella och internationella samarbeten. Den föreslog även att särskilt inom ramen för SUHF stärka samarbetet för att bibehålla de minsta språkämnen och utveckla undervisningen på avancerad nivå och forskarnivå inom samtliga språkämnen. Nätbaserad undervisning pekades ut som ett sätt att öka studentunderlaget och ämnenas tillgänglighet.

På nationell nivå föreslogs regeringen tillstålla en utredning för att utarbeta en genomarbetad språkstrategi för Sverige, att särskilt överväga om särskilda satsningar och uppdrag kan vara nödvändiga för att bibehålla kompetensen inom de minsta språken samt stärka språkvetenskapen med hänseende till Sverige som ett flerspråkigt land.

Bilaga B: Lärosätenas särskilda åtaganden

Inom ramen för lärosätenas regleringsbrev kan regeringen ge så kallade särskilda åtaganden, vilket behandlas i rapporten. I den här bilagan beskrivs med större detaljnivå de särskilda uppdragen inom utbildning för ett urval lärosäten samt om de ersätts från staten eller inte.

Några universitet har nationella uppdrag att bedriva utbildning i vissa språkämnen och ett fåtal andra ämnen. För detta utgår ingen särskild ersättning, men universiteten har rätt att avräkna helårsstudenter och helårsprestationer inom övrigt utbildningsområde för dessa ämnen. I några fall kommer särskilda medel med det särskilda åtagandet. I tabellerna B1 och B2 har vi sammanställt lärosätenas särskilda åtaganden att bedriva utbildning i vissa ämnen och när det finns särskilda medel kopplade till åtagandet. Tabell B1 gäller språkämnen medan tabell B2 gäller övriga ämnen.

Det finns också särskilda medel utan koppling till ett särskilt åtagande, men som ändå är av betydelse för finansieringen av utbildning i små ämnen. Sådana exempel för de lärosäten vi har intervjuat finns i tabell B3.

Tabell B1. Lärosätenas särskilda åtaganden för utbildning på grundnivå och avancerad nivå i språkämnen enligt regleringsbrev 2026.

Lärosäte	Särskilt åtagande	Särskilda ersättningar eller medel
Lunds universitet	Varje läsår erbjuda utbildning i jiddisch	Avräkning inom övrigt utbildningsområde
	Läro- och lärutbildning i minoritetsspråket jiddisch ⁷⁷	Avräkning inom övrigt utbildningsområde och särskilda medel för läro- och lärutbildning i minoritetsspråk
Stockholms universitet	Varje läsår erbjuda utbildning i finska, lettiska, litauiska, portugisiska och svenskt teckenspråk	Avräkning inom övrigt utbildningsområde

⁷⁷ Det fullständiga särskilda åtagandet för läro- och lärutbildning i minoritetsspråk lyder: "Universitetet ska, mot bakgrund av Sveriges åtaganden enligt Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter (SÖ 2000:2) och Europeisk stadga om landsdels- eller minoritetsspråk (SÖ 2000:3), som Sverige har ratificerat, bedriva utvecklingsarbete och utbildning på vetenskaplig grund, däribland med sikte på läro- och lärutbildning. Arbetet ska främja undervisning i och på minoritetsspråket jiddisch i förskolan, grundskolan, gymnasieskolan och högskolan. I arbetet ska lärosätet ta hänsyn till de särskilda behov och förutsättningar som språket har samt föra en dialog med företrädare för den nationella minoriteten. Lärosätet ska samverka med berörda aktörer, bland annat övriga lärosäten som har uppdrag när det gäller nationella minoritetsspråk, i Sverige och, när relevant, i andra länder som har erfarenhet av arbete med det aktuella språket." Liknande formuleringar gäller för övriga lärosäten i tabellen med läro- och lärutbildning i minoritetsspråk.

	Läroarbete i minoritetsspråket finska	Avräkning inom övrigt utbildningsområde och särskilda medel för läroarbete i minoritetsspråk
	Ska erbjuda tolk- och översättarutbildning och konferenstolkutbildning vid behov	Särskilda medel för tolk- och översättarutbildning
Södertörns högskola	Läroarbete i minoritetsspråket romani chib	Avräkning inom övrigt utbildningsområde och särskilda medel för läroarbete i minoritetsspråk
Umeå universitet	Varje läsår erbjuda utbildning i meänkieli och samiska	Avräkning inom övrigt utbildningsområde
	Läroarbete i minoritetsspråken meänkieli och samiska	Avräkning inom övrigt utbildningsområde och särskilda medel för läroarbete i minoritetsspråk
Uppsala universitet	Varje läsår erbjuda utbildning i albanska, assyriologi, bosniska, estniska, finska, hindi, kroatiska, kurdiska, persiska, serbiska och turkiska	Avräkning inom övrigt utbildningsområde
	Anordna viss internationell fortbildning för lärare och viss fortbildning för modersmållärare för elever med annat modersmål än svenska ⁷⁸	Särskilda medel för internationell lärarfortbildning

Tabell B2. Lärosätenas särskilda åtaganden för utbildning på grundnivå och avancerad nivå (exklusive språkämnen) enligt regleringsbrev 2026.

Lärosäte	Särskilt åtagande	Särskilda ersättningar eller medel
Försvarshögskolan	Officersutbildning på grundnivå	
	Högre officersutbildning	
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	Anordna utbildning av pianostämmare	
	Anordna dirigentutbildning och utbildning i elektroakustisk komposition.	Särskilda medel för dirigentutbildning och utbildning i elektroakustisk komposition
Linnéuniversitetet	Varje läsår erbjuda fortbildning av journalister	Särskilda medel för fortbildning för journalister
Luleå tekniska universitet	Erbjuda utbildning i rymdvetenskap i Kiruna	Särskilda medel för utbildning i rymdvetenskap förlagd till Kiruna
Stockholms universitet	Varje läsår erbjuda utbildning i strålningsbiologi	Avräkning inom övrigt utbildningsområde

⁷⁸ Verksamheten innefattar fortbildning dels i ämnena engelska, franska, spanska, tyska och kinesiska, dels inom området mångfald, inkludering och flerspråkighet i skolan. Verksamheten utfördes både som poänggivande fristående kurser och ett stort antal icke poänggivande fortbildningsaktiviteter. (Uppsala universitets årsredovisning 2024.)

Uppsala universitet	Varje läsår erbjuda utbildning i egyptologi, estetik, seismologi	Avräkning inom övrigt utbildningsområde
Örebro universitet	Anordna restaurangutbildning i Grythyttan	Särskilda medel för lokalisering av verksamhet till Grythyttan

Tabell B3. Exempel på särskilda medel inom små ämnen enligt regleringsbrev 2026 vid några valda lärosäten, utan koppling till särskilt åtagande.

Lärosäte	Särskilda medel
Göteborgs universitet	Särskilda medel för att stärka sjukhusfysikerutbildningen, 1 593 000 kronor.
Lunds universitet	Särskilda medel för tolkutbildning och översättarutbildning, 2 379 000 kronor.
	Särskilda medel för att stärka sjukhusfysikerutbildningen, 1 593 000 kronor.
Stockholms universitet	Särskilda medel för särskilda uppgifter rörande svenska som andraspråk och svenskundervisning för invandrare, 9 764 000 kronor.
	Särskilda medel för utveckling av lärarutbildningen för dövas och hörselskadades behov, 2 755 000 kronor.
	Särskilda medel för att stärka sjukhusfysikerutbildningen, 1 593 000 kronor.
	Särskilda medel för utbildningar inom teckenspråk och tolkning samt för Svenskt teckenspråkslexikon, 20 762 000 kronor.
Umeå universitet	Särskilda medel för bidrag till lektorat i samiska och Bildmuseet, 2 860 000 kronor.
	Särskilda medel för att stärka sjukhusfysikerutbildningen, 1 593 000 kronor.

Bilaga C: Förändring över tid för utbildning inom småspråk

I den här bilagan visar vi hur förekomsten av utbildning i småspråk har förändrats över tid. Uppgifterna är hämtade ur UKÄ:s statistik. Av relevans för uppdraget är förekomsten av helårsstudenter för ämnesgrupper inom ämnesdelområdet språkvetenskapliga ämnen.

Indelningen ger en god bild av förekomsten av språkutbildning, men det finns begränsningar som gör att alla språk inte syns. Det gäller exempelvis några av minoritetsspråken. Kurser i jiddisch återfinns under ”övriga språk”. Kurser i meänkieli återfinns vissa år under finska och samiska. Kurser i romani chib finns under ett annat ämnesdelområde, övriga samhällsvetenskapliga. Det finns även exempel på andra språk som hamnar under ”övrigt språk” eller ”flerspråkigt inriktade ämnen”. Hur sorteringen av kurser till ämnesgrupper görs skiljer sig åt mellan lärosäten.

I tabell C1 visas hur många lärosäten som har haft utbildning i respektive språk läsåren 2007/08 och 2024/25. I tabell C2 illustreras vilka språkutbildningar som fanns läsåren 2007/08 och 2024/25 vid de lärosäten som vi har intervjuat inom ramen för vårt uppdrag. Förekomsten av språkutbildning är baserad på rapportering av helårsstudenter respektive läsår. Linnéuniversitetet bildades i januari 2010, varför läsåret 2010/11 i detta fall används i jämförelsen.

För en kompletterande bild av förekomsten av språkutbildningar vid svenska lärosäten hänvisar vi till SUHF:s rapport *Behovet av en språkstrategi för Sverige* från 2017 och Riksbankens Jubileumsfonds projekt LEXIS.⁷⁹

Tabell C1. Antal lärosäten med helårsstudenter i ämnesdelområdet språkvetenskapliga ämnen, per ämnesgrupp läsåren 2007/08 och 2024/25.

Ämnesgrupp	2007/08	2024/25	Förändring
Allmän språkvetenskap/lingvistik	12	10	-2
Arabiska	6	7	1
Arameiska/syriska	1	1	0
Bosniska/kroatiska/serbiska	2	1	-1
Bulgariska	2	1	-1
Danska	3	3	0
Engelska	29	25	-4
Estniska	1	1	0

⁷⁹ *Behovet av en språkstrategi för Sverige* (SUHF 2017), s. 8–12, tabell 1–2 samt bilaga 1–6 och *LEXIS – Infrastruktur för språkforskning i Sverige* (RJ 2025), s. 17 och 19–20.

Finska	6	3	-3
Flerspråkigt inriktade ämnen	5	4	-1
Franska	17	11	-6
Grekiska	4	4	0
Hebreiska	4	2	-2
Hindi	1	1	0
Indologi och sanskrit	2	1	-1
Italienska	7	5	-2
Japanska	8	6	-2
Kinesiska	8	7	-1
Koreanska	1	1	0
Kurdiska	1	1	0
Latin	6	5	-1
Lettiska	1	1	0
Litauiska	1	1	0
Nederländska	2	1	-1
Nygrekiska	3	1	-2
Persiska	1	1	0
Polska	4	3	-1
Portugisiska	1	2	1
Rumänska	1	1	0
Ryska	11	7	-4
Samiska	2	3	1
Spanska	18	12	-6
Svenska som andraspråk	17	18	1
Svenska/Nordiska Språk	28	25	-3
Swahili	1	2	1
Teckenspråk	4	1	-3
Tibetanska	1	0	-1
Tjeckiska	3	1	-2
Tyska	18	10	-8
Ungerska	1	1	0
Översättning och tolkning	7	4	-3
Övriga språk	5	6	1

Tabell C2. Språkvetenskapliga ämnesgrupper med helårsstudenter vid Högskolan i Dalarna, Göteborgs universitet, Linköpings universitet, Linnéuniversitetet, Lunds universitet, Stockholms universitet, Södertörns högskola, Umeå universitet och Uppsala universitet läsåren 2007/08 och 2024/25. För Linnéuniversitetet används läsåret 2010/11 i jämförelsen.

Högskolan Dalarna	2007/08	2024/25
Arabiska	x	x
Engelska	x	x
Franska	x	x
Italienska	x	x
Japanska	x	x

Kinesiska	x	x
Portugisiska		x
Ryska	x	x
Spanska	x	x
Svenska som andraspråk	x	x
Svenska/Nordiska Språk	x	x
Tyska	x	x

Göteborgs universitet	2007/08	2024/25
Allmän språkvetenskap/lingvistik	x	x
Arabiska	x	x
Bosniska/kroatiska/serbiska	x	
Bulgariska	x	
Danska	x	x
Engelska	x	x
Flerspråkigt inriktade ämnen	x	x
Franska	x	x
Grekiska	x	x
Hebreiska	x	
Italienska	x	
Japanska	x	x
Kinesiska	x	x
Latin	x	x
Nederländska	x	
Nygrekiska	x	
Polska	x	
Ryska	x	x
Spanska	x	x
Svenska som andraspråk	x	x
Svenska/Nordiska Språk	x	x
Swahili		x
Tjeckiska	x	
Tyska	x	x
Översättning och tolkning	x	x
Övriga språk	x	x

Linköpings universitet	2007/08	2024/25
Allmän språkvetenskap/lingvistik	x	x
Engelska	x	x
Flerspråkigt inriktade ämnen	x	
Franska	x	x
Japanska	x	<1 HST
Kinesiska	x	<1 HST
Ryska	x	
Spanska	x	x
Svenska som andraspråk	x	x

Svenska/Nordiska Språk	x	x
Teckenspråk	x	
Tyska	x	x
Övriga språk	x	x

Linnéuniversitetet	2010/11	2024/25
Arabiska		x
Engelska	x	x
Franska	x	x
Japanska	x	
Latin	x	
Spanska	x	x
Svenska som andraspråk	x	x
Svenska/Nordiska Språk	x	x
Tyska	x	x

Lunds universitet	2007/08	2024/25
Allmän språkvetenskap/lingvistik	x	x
Arabiska	x	x
Danska	x	x
Engelska	x	x
Finska	x	
Flerspråkigt inriktade ämnen		x
Franska	x	x
Grekiska	x	x
Hebreiska	x	x
Italienska	x	x
Japanska	x	x
Kinesiska	x	x
Latin	x	x
Nygrekiska	x	x
Polska	x	x
Rumänska	x	x
Ryska	x	x
Spanska	x	x
Svenska som andraspråk		x
Svenska/Nordiska Språk	x	x
Tyska	x	x
Översättning och tolkning	x	x
Övriga språk		x

Stockholms universitet	2007/08	2024/25
Allmän språkvetenskap/lingvistik	x	x
Arabiska	x	x
Danska	x	

Engelska	x	x
Finska	x	x
Flerspråkigt inriktade ämnen	x	x
Franska	x	x
Grekiska	x	x
Hebreiska	x	
Indologi och sanskrit	x	
Italienska	x	x
Japanska	x	x
Kinesiska	x	x
Koreanska	x	x
Latin	x	x
Lettiska	x	x
Litauiska	x	x
Nederländska	x	x
Nygrekiska	x	
Polska	x	x
Portugisiska	x	x
Ryska	x	x
Spanska	x	x
Svenska som andraspråk	x	x
Svenska/Nordiska Språk	x	x
Teckenspråk	x	x
Tibetanska	x	
Tjeckiska	x	x
Tyska	x	x
Översättning och tolkning	x	x
Övriga språk		x

Södertörns högskola	2007/08	2024/25
Engelska	x	x
Franska	x	
Ryska	x	
Spanska	x	
Svenska som andraspråk		x
Svenska/Nordiska Språk	x	x
Tyska	x	
Översättning och tolkning	x	

Umeå universitet	2007/08	2024/25
Allmän språkvetenskap/lingvistik	x	x
Engelska	x	x
Finska	x	x
Franska	x	x
Italienska	x	x
Latin	x	x

Ryska	x	x
Samiska	x	x
Spanska	x	x
Svenska som andraspråk	x	x
Svenska/Nordiska Språk	x	x
Tyska	x	x

Uppsala universitet	2007/08	2024/25
Allmän språkvetenskap/lingvistik	x	x
Arabiska	x	x
Arameiska/syriska	x	x
Bosniska/kroatiska/serbiska	x	x
Bulgariska	x	x
Danska		x
Engelska	x	x
Estniska	x	x
Finska	x	x
Flerspråkigt inriktade ämnen	x	x
Franska	x	x
Grekiska	x	x
Hebreiska	x	x
Hindi	x	x
Indologi och sanskrit	x	x
Italienska	x	x
Kinesiska	x	x
Kurdiska	x	x
Latin	x	x
Persiska	x	x
Polska	x	x
Ryska	x	x
Samiska	x	x
Spanska	x	x
Svenska som andraspråk	x	x
Svenska/Nordiska Språk	x	x
Swahili	x	x
Tjeckiska	x	
Tyska	x	x
Ungerska	x	x
Översättning och tolkning	x	x
Övriga språk	x	x

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) ska bidra till att stärka den svenska högskolan och Sverige som kunskapssamhälle. Vi granskar kvaliteten på högskoleutbildningarna, vi analyserar och följer upp utvecklingen inom högskolan och vi bevakar studenternas rättssäkerhet.

uka.se

